

NARRATIIVINEN TUTKIMUS LIIKUNNANOJAJAOPISKELIJOI-
DEN OPINTOPOLKUJEN RAKENTUMISESTA LAPIN AMMATTI-
KORKEAKOULUSSA

Nyyssölä Emma

Opinnäytetyö
Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma
Liikunnanohjaaja

2022

Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma
Liikunnanohjaaja

Tekijä	Emma Nyyssölä	Vuosi	2022
Ohjaaja(t)	Tommi Haapakangas		
Toimeksiantaja	Lapin ammattikorkeakoulu		
Työn nimi	Narratiivinen tutkimus liikunnanohjaajaopiskelijoiden opintopolkujen rakentumisesta Lapin ammattikorkeakoulussa		
Sivu- ja liitesivumäärä	63 + 2		

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää minkälaisia opintopolkuja Lapin ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajaopiskelijat ovat itselleen rakentaneet. Tarkastelun kohteena toimi kolmannen ja neljännen vuosikurssin opiskelijat, eli vuonna 2018 ja 2019 opintonsa aloittaneet. Tutkimuksen aineisto koostuu kahdesta kertomus-haastattelusta ja kahdesta kirjoitetusta opintopolkukertomuksesta, joiden keskiössä on liikunnanohjaajaopiskelijoiden oma ääni tarinankertojana.

Tutkimuksen lähestymistapa oli narratiivinen. Tämä näkyi käytetyissä aineistokeruumenetelmissä sekä aineiston analyysin keinoissa. Tutkimus pyrkii vastaamaan kolmeen tutkimuskysymykseen: miksi opiskelija on hakeutunut kyseisiin opintoihin, minkälaisia käännekohtia opiskelijalla on ollut opintopolun rakentumisprosessia tarkasteltaessa ja minkälaisia tulevaisuuden näkymiä opiskelijalla on?

Tutkimuksen toimeksiantajana toimi Lapin ammattikorkeakoulu. Tutkimuksen avulla toimeksiantaja sai tietoa siitä, miten opiskelija on päätenyt opintojensa pariin ja mihin suuntaan opiskelija on opintojaan vienyt koulutuksen sisällä. Lisäksi tutkimus toi esiin opiskelijan tulevaisuuden suunnitelmia sekä ideoita siitä, mihin hän aikoo tutkintoaan jatkossa hyödyntää. Tätä tietoutta toimeksiantaja voi käyttää esimerkiksi osana koulutuksen markkinointia.

Tutkimuksen tuloksena muodostui neljän opiskelijan opintopolkunarratiivit ja kuvaukset siitä, mitkä tekijät vaikuttivat opintoihin hakeutumiseen, mitkä olivat opintojen suuntaan vaikuttaneet käännekohdat, ja minkälaisena opiskelija näkee tulevaisuutensa valmistuttuaan. Opintoihin hakeutumisen syissä oli havaittavissa selkeitä yhtäläisyyksiä, joista suurimmaksi muodostui opiskelijan oma mielenkiinto liikunta-alaa kohtaan. Opintojen käännekohtina koetut hetket puolestaan olivat yksilöllisempiä. Esimerkiksi opiskelijan henkilökohtaiseen elämään liittyneet muutokset saivat opiskelijan mielenkiinnonkohteen vaihtumaan, ja näin ollen opintojen suunnan muuttumaan. Tulevaisuuteen opiskelijat suhtautuivat pääasiassa luottavaisesti ja avoimin mielin. Osa oli opintojensa aikana saanut työpaikan, jossa aikoivat toimia valmistuttuaankin, osa pohti mahdollisia jatko-opiskelupaikkoja, ja osa halusi löytää tai luoda itselleen sopivan työpaikan.

Avainsanat opintopolku, korkea-asteen koulutus, narratiivinen tutkimus

Sports and Leisure Management
Bachelor of Sports Studies

Author	Emma Nyysölä	Year	2022
Supervisor	Tommi Haapakangas		
Commissioned by	Lapland University of Applied Sciences		
Subject of thesis	Narrative research on education paths of the students in Sports and Leisure Management at Lapland University of Applied Sciences		
Number of pages	63 + 2		

The aim of the research was to examine which type of education paths have the Sports and Leisure Management students at Lapland University of Applied Sciences built for themselves. The focus of inspection was the program's third- and fourth-year students, meaning the students who have started their studies in the years of 2018 and 2019. The material of the study consisted of two narrative interviews and two written education path stories, in which the voices of the students are in the core as the storytellers.

The manner of approach in the research was narrative. That appeared in the collection methods of the material and in the means of analysing the material. The research aimed to answer three questions: Why did the student apply to study this field? What kind of turning points has the student had during the studies? What kind of future outlook does the student see after graduating?

The research was commissioned by Lapland University of Applied Sciences. Throughout the research the commissioner received information on the motives that had led the students to the studies and the different paths the students have taken their studies within the degree programme. It also adduced the students' future views and ideas on how to benefit from the degree in the future. This knowledge can be used by the commissioner for example when marketing the programme.

As a result of the research four different education paths, the reasons of applying for the studies, the turning points of the study paths and the future outlooks were composed. There were a lot of similarities in the motives of applying for the studies. The main reason for applying was the student's own interest towards the Sports Industry and the Sport and Leisure Management studies. The turning points of the study paths varied more than the reasons of applying. For example, due to the changes in a student's personal life the path of the studies changed. Most of the students had a positive attitude towards the future. Some had a job they wanted to continue in after graduating, some were considering different post-graduate study options, and some desired to create their position and career.

Key words education path, university of applied sciences education, narrative research

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	HAKEUTUMINEN KORKEAKOULUOPINTOIHIN	8
2.1	Korkeakouluopiskelijoiden taustat.....	9
2.1.1	Sukupuoli- ja ikäjakauma	9
2.1.2	Pohjakoulutus.....	10
2.1.3	Työelämäkokemus	11
2.1.4	Perhetaustat	12
2.2	Korkeakouluopintoihin hakeutumisen motiivit	14
3	OPINTOPOLUT	17
3.1	Opintopolun rakentuminen.....	17
3.2	Opintopolut Lapin AMK:n liikunnanohjaajakoulutuksessa	19
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	22
4.1	Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	22
4.2	Narratiivinen tutkimusote	23
4.3	Tutkimukseen osallistujat.....	26
4.4	Aineistonkeruu	27
4.5	Aineiston analysointi	30
4.6	Eettiset ratkaisut	33
5	OPINTOPOLKUNARRATIIVIT.....	35
5.1	Kuuran narratiivi.....	35
5.2	Sumun narratiivi.....	36
5.3	Utun narratiivi.....	37
5.4	Puron narratiivi.....	39
6	LIKUNNANOHJAAJAOPISKELIJAN OPINTOPOLKU.....	42
6.1	Opintoihin päätyminen	42
6.2	Opintojen käännekohdat.....	44
6.3	Tulevaisuuden näkymät.....	48
7	POHDINTA	50
7.1	Yhteenveto tuloksista.....	50
7.2	Johtopäätökset	51

7.3 Tulosten hyödynnettävyys	54
7.4 Aineiston ja analyysin luotettavuus	55
LÄHTEET	60
LIITTEET	64

1 JOHDANTO

Ammattikorkeakoulut ovat vuosien ajan tarjonneet tiettyyn ammattiin valmistavaa, työelämälähtöistä korkeakouluasteen tutkintokoulutusta. Kuitenkin tänä päivänä osa ammattikorkeakoulututkintojen jälkeisistä työtehtävistä eivät ole itsessään selviä tai ammatti, johon tutkinto on valmistanut, saattaa olla jollain tavalla murroksessa. (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimi 2018, 56.)

Liikunta-ala on yksi näistä murroksessa olevista aloista, sillä laajan alan mahdollisuudet ovat moninaiset ja nykypäivän työympäristö muuttuu jatkuvasti. Tänä päivänä alalle valmistuva liikunnanohjaaja ei todennäköisesti sijoitu yhteen tiettyyn työtehtävään, vaan liikunta-alan asiantuntijan työnkuva voi ulottua moniin erilaisiin työtehtäviin ja eri työpaikkoihin. (Iso-Tuisku 2022.) Opetushallitus, ja sen sidosryhmät ennakoivat liikunta-alan ammattilaisen osaamistarpeita vuonna 2020. Ennakoinnin tarkoituksena oli tuottaa tietoa liikunta-alan tulevaisuuden työelämän osaamistarpeista, ja sen tuloksena listattiin yli kolmekymmentä liikunta-alan ammattilaisen osaamistarvetta. (Nikander, Haapamäki & Tuominen-Thuesen 2020, 44.) Liikunnanohjaaja AMK -tutkinnon opiskelija valmistuu siis alalle, jonka työtehtävät ja osaamistarpeet voivat poiketa työnkuvasta riippuen hyvinkin paljon. Erilaisia vaihtoehtoja tulevaisuuden urapoluille on monia. Minkälainen on siis liikunnanohjaajaopiskelijan opintopolku? Mihin suuntaan hän on päättänyt lähteä viemään osaamistaan koulutuksen sisällä? Näistä kysymyksistä inspiroituneena syntyi tämä tutkimus.

Tutkimus tarkastelee Lapin ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajaopiskelijoiden kertomia tarinoita omista opintopoluistaan narratiivisen tutkimuksen keinoin. Aiemmat korkeakouluopiskelijoihin liittyneet tutkimukset ovat käsitelleet muun muassa koulutusalan valintaa, korkeakouluopiskelijan taustoja ja syitä hakeutua korkeakouluopintoihin. Korkeakouluopiskelijan taustoista, kuten iästä ja sukupuolesta, löytyy useita tutkimuksia (mm. Saarenmaa, Saari, Virtanen 2010; Rinne, Haltia, Nori & Jauhiainen 2008). Korkeakouluopiskelijan koulutusalan valintaan ja hakupäätöksiin vaikuttaneista tekijöistä löytyy myös paljon tutkimuksia

(mm. Kuurila 2014; Penttilä, Lairio & Penttinen 2007). Nämä edellä mainitut tutkimukset ovat toteutettu pitkälti kvantitatiivisin menetelmin. Korkeakouluopiskelijoiden opintopolkuja esiin tuovia kvalitatiivisia, opiskelijoiden omia kokemuksia kuvaavia tutkimuksia ei juurikaan ole.

Tämän tutkimuksen keskiössä on siis opiskelijan oma kertomus opintopolustaan. Tutkimus keskittyy tarkastelemaan tarinoiden tapahtumaketjuja: miksi ja miten opiskelija on päätenyt kyseisten opintojen pariin, minkälaisia käännekohtia opiskelijalla on ollut opinnoissaan niiden suuntaa ja muodostumista tarkasteltaessa, ja millaisena opiskelija näkee tulevaisuutensa opintojen jälkeen?

Avaan tutkimuksen teoriaosuudessa korkeakouluopiskelijan taustoja: ikä- ja sukupuolijakaumaa, pohjakoulutusta, työelämäkokemusta ja perhetaustoja. Tämän lisäksi avaan aiempien tutkimuksien kautta erilaisia opiskelijoiden syitä hakeutua korkeakouluopintojen pariin. Teoriaosuuden toisessa pääluvussa tuon esiin opintopolun käsitettä, sen rakentumista korkeakouluopinnoissa ja Lapin ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajakoulutuksessa kehitettyjä strukturoituja yksilöllisiä opintopolkuvaihtoehtoja. Empiirisen tutkimuksen ensimmäisessä osiossa tuon esiin tutkimuksen aineiston analysoinnin pohjalta syntyneet opintopolkunarratiivit, jotka ovat tulkintojani tutkimukseen osallistuneiden opiskelijoiden kertomista opintopolkutarinoista. Empiirisen tutkimuksen toisessa osiossa avaan yksityiskohtaisemmin Lapin ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajaopiskelijan opintopolun kulkuun vaikuttaneita tekijöitä opintoihin hakeutumisesta, opintopolun käännekohtista, tulevaisuuden näkymiin saakka.

2 HAKEUTUMINEN KORKEAKOULUOPINTOIHIN

Tässä pääluvussa keskityn tarkastelemaan opiskelijoiden motiiveja hakeutua korkeakouluopintoihin pohjaten muun muassa Penttilän, Lairion ja Penttisen teokseen "Opiskelijalähtöinen ohjaus yliopistossa" (2007). Tutkimuksessa tarkasteltiin muun muassa yliopisto-opintoihin hakeutumiseen vaikuttaneita tekijöitä. Täydennän Penttilän tutkimusryhmän tutkimustuloksia viitaten Coten ja Levenen tutkimukseen (1997), jossa tarkasteltiin yliopisto-opiskelijoiden motiiveja hakeutua opintoihinsa. Samankaltaisia motiiveja voi olettaa löytyvän niin yliopisto-opiskelijan kuin ammattikorkeakouluopiskelijan opintoihin hakeutumisessa, joten edellä mainittujen tutkimusten käyttö tämän tutkimuksen taustalla on perusteltua. Tuon esiin myös ammattikorkeakouluopiskelijoiden koulutusalan valintaan liittyviä tekijöitä Kuurilan väitöskirjan (2014) pohjalta, sillä koulutusalan valintaan liittyvät syyt ovat yhteydessä korkeakouluopiskelun aloittamisen motiiveihin. Lisäksi viittaan korkeakouluopiskelijoiden perhetaustoihin ja koettuun yhteiskunnalliseen luokkaan, sekä näiden kahden vaikutusta korkeakouluopintoihin hakeutumiseen tutkineeseen Nymaniin, ja hänen pro gradu -tutkielmaan (2020).

Ennen opintoihin hakeutumisen syitä syvennyttään korkeakouluopiskelijoiden taustoihin Opetus- ja Kulttuuriministeriön julkaisuun, Saarenmaan, Saaren ja Virtasen tekemään opiskelijatutkimukseen (2010) pohjaten. Yliopistoon opiskelemaan hakeneita ja sisään päässeitä aikuisia ja nuoria on tutkinut myös Rinne, Haltia, Nori ja Jauhiainen (2007). Heidän tutkimuksensa lähtökohta on ollut erityisesti siinä, kuka hakee ja pääsee yliopistoon, ja minkälaisia polkuja pitkin aikuishakija voi päästä opintojen pariin verrattuna nuoreen hakijaan.

Korkeakouluopiskelijoiden perhetaustoista, esimerkiksi lapsuudenkodin luokkaselestä yhteydessä kouluttautumisen korkeuteen, on tehty paljon tutkimuksia. Perhetaustojen alaluvassa tuon esiin muun muassa Silvennoisen ja Naumasen tekemiä tutkimuksia vuosilta 2002 ja 2010.

2.1 Korkeakouluopiskelijoiden taustat

2.1.1 Sukupuoli- ja ikäjakauma

Suomalaisista korkeakouluopiskelijoista enemmistö (55 %) on naisia ja vähemmistö (45 %) miehiä. Naisvaltaisuus näkyy selkeimmin tietyillä koulutusaloilla, kuten ammattikorkeakoulun sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla. Näillä aloilla 87 prosenttia on naisia. Yliopistoissa naisvaltaisuus näkyy etenkin liikunta- ja terveystieteissä, joissa naisia on 90 prosenttia, ja kasvatustieteissä, joissa naisia on 86 prosenttia. Miehiä on huomattavasti naisia enemmän tekniikan, liikenteen ja luonnontieteen koulutusaloilla ammattikorkeakouluissa sekä teknillistieteellisellä alalla yliopistoissa. Miesopiskelijoita on enemmän myös luonnonvara- ja ympäristöalalla ja kauppatieteen alalla. (Saarenmaa & Saari & Virtanen 2010, 16.)

Rinteen ja muun tutkimusryhmän vuonna 2008 tekemän tutkimuksen mukaan helpoiten yliopistoon pääsee kuitenkin aikuinen mies. Tutkimuksessa aikuinen on määritelty yli 25-vuotiaaksi hakijaksi. Vaikeinta yliopistoon sisäänpääsy on ollut nuorelle, alle 25-vuotiaalle, naiselle. Aikuisen naisen ja nuoren miehen sisäänpääsyn hyväksymisprosentit olivat hyvin lähellä toisiaan, eli merkittävää eroa ei näiden kahden välillä ollut. (Rinne & Haltia & Nori & Jauhiainen 2008, 131.)

Vaikka ikähajonta korkeakouluopiskelijoiden kesken on suurta, yli 80 prosenttia suomalaisista korkeakouluopiskelijoista on alle 30-vuotiaita. Naisopiskelijat ovat nuorempia kuin miesopiskelijat, ja ammattikorkeakouluopiskelijat ovat nuorempia kuin yliopisto-opiskelijat. (Saarenmaa ym. 2010, 16.) Opintojen aloittamisen keskimääräinen aloitusikä on kuitenkin yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa opiskelevilla sama: 21 vuotta. Opintojen aloitusikää kuvaa keskiarvoa paremmin mediaani, sillä mediaani ei ole yhtä herkkä ääriarvoille kuin keskiarvo. Korkeakouluopintojen aloitusiän keskiarvo on 23 vuotta. Yli 30-vuotiaita opiskelijoita on yliopistoissa 24 prosenttia, ja ammattikorkeakouluopiskelijoista vain 12 prosenttia. (Saarenmaa ym. 2010, 16-17.)

2.1.2 Pohjakoulutus

Opetus- ja Kulttuuriministeriön opiskelijatutkimuksessa tutkittiin myös sitä, millä pohjakoulutuksella opiskelija on korkeakouluun tullut. Suurin osa korkeakouluopiskelijoista (66 %) oli ylioppilaita tai lukion oppimäärän suorittaneita. Ammatillisen perustutkinnon suorittaneita oli 18 prosenttia. Lähes samoihin prosenttilukemiin ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden kanssa nousi jo aiemmin jonkin korkeakoulututkinnon suorittaneet, sillä heitä oli opiskelijoista 15 prosenttia. Alle yksi prosentti opiskelijoista oli suorittanut kansainvälisen tutkinnon, kuten Reifep-rüfung-, IB- tai EB-tutkinnon. (Saarenmaa ym. 2010, 19.)

Yliopisto-opiskelijoiden ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden opintoja edeltävässä pohjakoulutuksessa oli jonkin verran eroavaisuuksia. Ammattikorkeakouluopiskelijoista 65 prosenttia oli suorittanut ylioppilastutkinnon tai lukion oppimäärän ennen korkeakouluopintoihin hakeutumista, kun taas alempaa korkeakoulututkintoa yliopistossa suorittavista opiskelijoista vastaavan taustan omasi 79 prosenttia. Eroavaisuuksia tarkasteltaessa ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijoiden pohjakoulutuksia ilmeni myös ammatillisten opintojen osalta. Ammattikorkeakouluopiskelijoista 30 prosenttia, eli lähes kolmannes, oli suorittanut ammatillisen perustutkinnon. Kaikkia yliopisto-opiskelijoita (niin alempaa kuin ylempää korkeakoulututkintoa suorittavia) tarkasteltaessa vastaava pohjakoulutus oli yhdeksällä prosentilla. (Saarenmaa ym. 2010, 20.)

Kolmas eroavaisuus ammattikorkeakouluopiskelijoiden ja yliopisto-opiskelijoiden välillä liittyi aiempiin korkeakouluopintoihin. Yliopistossa opiskelevalla oli ammattikorkeakouluopiskelijaan verrattuna enemmän aiempaa korkeakoulutaustaa. Ammattikorkeakouluopiskelijoista vain murto-osa oli suorittanut yliopiston perustutkinnon, ja kolme prosenttia toisen ammattikorkeakoulututkinnon. Ylempää korkeakoulututkintoa yliopistossa opiskelevista opiskelijoista 7 prosenttia oli suorittanut toisen ylempään korkeakoulututkinnon yliopistossa ja jopa 14 prosenttia oli suorittanut ammattikorkeakoulututkinnon. Tätä voi osaltaan selittää se, että ammattikorkeakoulututkinto voi toimia väylänä yliopiston maisteriohjelmiin eli ylempiin korkeakoulututkintoihin. (Saarenmaa ym. 2010, 20.)

Rinteen, Haltian, Norin ja Jauhiaisen tekemässä tutkimuksessa vuonna 2002 verrattiin muun muassa yliopiston aikuisopiskelijan (yli 25-vuotta täyttäneen opiskelijan) ja nuoren opiskelijan (alle 25-vuotiaan opiskelijan) tutkintotaustoja. Aikuisien ja nuorten opiskelijoiden koulutuspoluissa oli nähtävissä selkeitä eroja, mikä liittyi luonnollisesti siihen, etteivät nuoret olleet kerenneet hankkia aiempaa koulutusta yhtä lailla kuin aikuiset. Ylioppilastutkinto oli lähes kaikilla nuorilla yliopistoon päässeillä opiskelijoilla. Vuonna 2002 yliopisto-opiskelupaikan saaneista nuorista noin prosentilla ei ollut ylioppilastutkintoa. Ei-ylioppilaiden nuorien oli huomattavasti vaikeampi saada opiskelupaikka yliopistosta parikymmentä vuotta sitten. (Rinne ym. 2008, 123.)

Aikuisopiskelijoiden joukossa puolestaan oli enemmän myös niitä, joilla ei ollut ylioppilastutkintoa tai lukion oppimäärää suoritettuna. Aikuisopiskelijoista ylioppilaiden osuus oli 86 prosenttia. Ei-ylioppilaiden aikuishakijoiden yliopisto-opintoihin hyväksymisprosentti oli 18, kun taas ylioppilaiden aikuishakijoiden hyväksymisprosentti oli 20,5. Ylioppilastutkinto siis lisäsi hieman opiskelupaikan saannin todennäköisyyttä aikuishakijoiden joukossa. (Rinne ym. 2008, 124.)

2.1.3 Työelämäkokemus

Niin mies- kuin naiskorkeakouluopiskelijoilla oli melko paljon työkokemusta ennen korkeakouluopintojen aloittamista. Yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden välillä ei ollut Opetus- ja Kulttuuriministeriön tutkimuksessa (2010) merkittäviä eroja työkokemusta tarkasteltaessa. Suomalaisilla korkeakouluopiskelijoilla on runsaasti työkokemusta myös eurooppalaisessa vertailussa. (Saarenmaa ym. 2010, 24.)

Kaikista korkeakouluopiskelijoista 51 prosenttia oli tehnyt tilapäisiä töitä ennen opintojensa aloitusta. Tilapäistöillä tarkoitettiin alle vuoden mittaista työsuhdetta, ja alle kahtakymmentä tuntia työtä viikossa. Lähes kolmanneksella korkeakouluopiskelijoista, 31 prosentilla, oli ennen opintojaan säännöllinen ansiotyö, eli yli vuodenmittainen työsuhde ja tunteja viikossa enemmän kuin kaksikymmentä. Vain reilulla 10 prosentilla ei ollut työkokemusta ennen korkeakouluopintojen aloittamista. (Saarenmaa ym. 2010, 24.)

Rinteen, Haltian, Norin ja Jauhiaisen vuonna 2002 tekemässä tutkimuksessa nousi esiin aikuisopiskelijoiden ja nuorten opiskelijoiden erilaiset suhteet työelämään. Aikuisopiskelijoista (yli 25-vuotiaista) suurin osa oli työsuhteessa puoli vuotta ennen yliopistoon pyrkimistä. Yliopistoon hyväksytyjen aikuisopiskelijoiden joukossa työllisten osuus oli suurempi kuin hakijoiden joukossa. Nuorista (alle 25-vuotiaista) yliopistohakijoista noin kolmas osa oli työssäkäyviä. Päätoimisia opiskelijoita nuorista hyväksytyiksi tulleista hakijoista oli yli puolet. Työssäkäyvä aikuishakija sai todennäköisimmin opiskelupaikan yliopistossa verrattuna työttömään aikuishakijaan, kun taas nuorten kohdalla opiskelijavalinnat suosivat enemmän päätoimisia opiskelijoita. (Rinne ym. 2008, 111.)

2.1.4 Perhetaustat

Perhetaustat vaikuttavat tutkitusti kouluttautumiseen (Kivinen & Rinne 1995; Rinne ym. 2008; Silvennoinen 2002; Naumanen & Silvennoinen 2010). Kivinen ja Rinne ovat tutkimuksessaan vuonna 1995 huomanneet vanhempien korkeamman koulutustaustan olevan yhteydessä jälkikasvun korkeakouluttautumisessa. Mitä pidemmälle vanhempi on kouluttautunut, sitä todennäköisemmin myös lapsi kouluttautuu pitkälle. (Kivinen & Rinne 1995, 244.)

Rinteen ja muun tutkimusryhmän tutkimuksessa reilu kymmenen vuotta Kivisen ja Rinteen tutkimuksesta on havaittavissa sama tutkimustulos. Etenkin nuorten yliopistoon hakevien ja hyväksytyjen isien korkealla koulutustaustalla on vaikutusta hakeutumiseen ja myös sisäänpääsyyn. Isän korkeakoulutus lisäsi huomattavasti sisäänpääsyn todennäköisyyttä nuorten keskuudessa. Korkeakouluttuneiden isien lapset menestyivät opiskelijavalinnoissa huomattavasti paremmin kuin ammatillisen perustutkinnon tai keskiasteen tutkinnon suorittaneiden isien lapset. Sen sijaan aikuisten hakeneiden ja hyväksytyjen kohdalla samanlaista yhteyttä ei ollut nähtävissä, sillä hakeneiden ja hyväksytyjen aikuisten isien koulutuksissa ei ollut tilastollisesti merkittäviä eroja. (Rinne ym. 2008, 119.)

Naumanen ja Silvennoinen kirjoittavat tutkimusartikkelissaan ”Koulutus, yhteiskuntaluokat ja eriarvoisuus” (2010), että lapsuudenkodin luokka-asemalla on vaikutusta nuoren kouluttautumisen pituuteen ja korkeuteen. Tämä tarkoittaa, että mitä korkeammasta yhteiskuntaluokasta nuori koulutukseen tulee, sitä korkeamman tutkinnon hän suorittaa. (Naumanen & Silvennoinen 2010, 87.) Useimmiten vanhemmat kuitenkin toivoivat lapsensa kouluttautuvan mahdollisimman korkealle, ja päätyvän koulutuksen myötä yhteiskunnallisessa järjestelmässä mahdollisimman korkealle (Silvennoinen 2002, 53).

Lapsuudenkodin luokka-asema ei vaikuta Naumanen ja Silvennoisen mukaan ainoastaan koulutusuran pituuteen ja korkeuteen, vaan myös koulutuksen jälkeiseen työllistymiseen ja urakehitykseen. Näin ollen korkeamman luokka-aseman omaavat päätyvät keskimäärin korkeampaan luokkaan kuin alemman luokka-aseman ikätoverit, jotka omaavat saman koulutuksen. (Naumanen & Silvennoinen 2010, 87.)

Opetus- ja Kulttuuriministeriön vuoden 2010 tutkimuksen mukaan suomalaisten korkeakouluopiskelijoiden äidit olivat hieman korkeammin koulutettuja kuin isät. Kolme prosenttia korkeakouluopiskelijoiden isistä oli ylioppilaita, kun taas äideistä seitsemän prosenttia. Korkeakouluopiskelijoiden isistä 21 prosentilla oli pelkästään kansa-, keski- tai peruskoulupohja. Noin 20 prosenttia isistä oli suorittanut yliopiston perustutkinnon ja äideistä 22 prosenttia. Tutkimuksessa selvisi myös, että ammattikorkeakouluopiskelijoiden vanhemmilla oli yliopisto-opiskelijoiden vanhempiin verrattuna useammin ammatillinen koulutus, ja yliopisto-opiskelijoiden vanhemmilla oli ammattikorkeakouluopiskelijoiden vanhempia useammin yliopistotason koulutus. (Saarenmaa ym. 2010, 25.)

Korkeakouluopiskelijan 58 prosenttia isistä ja 65 prosenttia äideistä oli koko-aikaisessa ansiotyössä vuonna 2010. Osa-aikaista ansiotyötä teki neljä prosenttia isistä ja seitsemän prosenttia äideistä. Työttöminä oli kolmesta neljään prosenttia isistä ja äideistä. Eläkkeellä tai sairauseläkkeellä oli isistä 24 prosenttia ja äideistä 17 prosenttia. Yliopisto-opiskelijoiden vanhemmat olivat ammattikorkeakouluopiskelijoiden vanhempia useammin asiantuntija- ja johtotehtävissä. Maanviljelijä- ja metsätyöntekijävanhempia oli korkeakouluopiskelijoiden isistä seitsemän

ja äideistä kolme prosenttia. Palkkatyön ulkopuolella oli murto-osa isistä ja kaksi prosenttia äideistä. (Saarenmaa ym. 2010, 25-27.)

2.2 Korkeakouluopintoihin hakeutumisen motiivit

Korkeakouluopintojen aloittaminen on vahvasti kytköksissä siihen, millaisen merkityksen opiskelu ja tutkinnon suorittaminen muodostavat yksilön elämäntilanteessa ja -kulussa. Korkeakouluopinnoille annettu merkitys ja opintoihin hakeutumiseen vaikuttaneet seikat vaikuttavat opiskelun tavoitteisiin, opintoihin sitoutumiseen ja opiskelumotivaatioon. (Korhonen & Hietava 2011, 6-7.)

Penttilän, Lairion ja Penttisen mukaan suurin osa hakeutuu korkeakouluopintoihin oman henkilökohtaisen kiinnostuksensa perusteella. Päätös hakeutua opiskelemaan tiettyä alaa syntyy esimerkiksi tietyn aiheen tai tulevaisuuden työn kiehtovuuden vuoksi (Penttilä & Lairio & Penttinen 2007, 17). Tämä korkeakouluopintoihin hakeutumiseen vaikuttava henkilökohtainen syy on toistunut useissa tutkimustuloksissa. Muuan muassa Kuurilan väitöskirjatutkimuksessa (2014) kävi ilmi, että suurin osa opiskelijoista teki päätöksen hakeutua ammattikorkeakouluopintoihin valitsemalla koulutusalanensa itsenäisesti omaa kiinnostustaan seuraten. Tietty ala oli kiinnostanut hakijaa jo pidemmän aikaa, ja syntynyt esimerkiksi aiemman opiskelun tai työkokemuksen johdosta. (Kuurila 2014, 141-142.) Kuurilan lisäksi myös Vuorinen ja Valkonen selvittivät tutkimuksessaan (2003) korkeakouluopintoihin hakeutumisen syitä, joista yleisimmäksi koettiin oma kiinnostus alaa kohtaan (Vuorinen & Valkonen 2003, 75). Saman ovat todenneet tutkimukseen myös Ahola ja Nurmi (Ahola & Nurmi 1998, 31). Myös kansainvälisissä tutkimuksissa kiinnostus omaa alaa kohtaan on merkittävämpi peruste korkeakouluopintoihin hakeutumiselle kuin esimerkiksi valmistumisen jälkeinen palkka (James 2000, 78).

Vuorisen ja Valkosen mukaan toiseksi tärkein peruste korkeakouluopintoihin hakeutumiselle oli mahdollisuus mielenkiintoiseen työhön. Hyvillä työllistymismahdollisuuksilla oli suurempi vaikutus hakupäätökseen kuin esimerkiksi omien vanhempien tai tuttavien mielipiteillä alaan liittyen tai lukion opinto-ohjauksella. (Vuo-

rinen & Valkonen 2003,76-77.) Koulutusalan hyvät työllisyysnäkymät houkuttelivat hakeutumaan opintojen pariin myös Kuurilan väitöskirjatutkimuksen (2014) mukaan. Osa hakijoista tiesivät opintojen jälkeisen työnkuvan hyvinkin tarkkaan opintoihin hakeutuessaan, ja kokivat koulutusohjelman olevan keino päästä kyseiseen työhön. Hyvän työllisyysnäkymän lisäksi alan tarjoamat monipuoliset mahdollisuudet erilaisille urapoluille nähtiin keskeisenä syynä tietyille koulutus-alalle hakeutumisessa. (Kuurila 2014, 143.) Cote ja Levine ovat tutkineet nuorten yliopistoon hakeutumisen motiiveja, ja luokitelleet nämä viiteen eri päätyyppiin. Yksi näistä päätyypeistä on ura-materialistinen (Careerism-Materialism) motivaatiotyyppi, joka käsittää alleen muun muassa sen, että korkeakouluopinnot nähdään väylänä mielenkiintoisen ja antoisan uran saamiseksi. (Cote & Levine 1997, 232.)

Vuorisen ja Valkosen tutkimuksen mukaan ammattikorkeakouluopiskelijat voi jakaa karkeasti kahteen pääryhmään: ammatti- ja opiskelusuuntautuneisiin. Ammatillisen perustutkinnon jälkeen ammattikorkeakouluopintoihin hakeutuvalla oli useimmiten selkeämpi ammatillisen suuntautumisen kokemus ja tavoite kuin ylioppilastaustaisella hakijalla. Monet ylioppilaat hakeutuivat useisiin eri oppilaitoksiin päämääränään opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa, ei niinkään tietynlainen opintojen jälkeinen työelämä. Ammattikorkeakouluopinnot kuitenkin houkuttelivat osaa ylioppilaista käytännönläheisyyden ja vahvojen työelämäyhteyksien vuoksi. (Vuorinen & Valkonen 2003, 85.)

Myös itsensä kehittämisen, oppimisen, sivistymisen ja elämän monimuotoisuuden ymmärtämisen on tutkittu olevan syy korkeakouluttautumiselle. Tätä motivaatiotyyppiä Cote ja Levine nimittävät henkilökohtais-älylliseksi (Personal-Intellectual Deveploment). Korkeakouluopinnot koetaan tällöin merkitykselliseksi niiden tuoman oppimismahdollisuuksien ja oman osaamisen kehittämisen vuoksi. Itsensä ja oman älyllisen kapasiteetin kehittäminen tuovat arvoa korkeakouluopinnoille. (Cote & Levine 1997, 232.)

Penttilän ja muun tutkimusryhmän mukaan itsensä kehittämisen mahdollisuuksien lisäksi hakijan usko omaan kykyihinkin vaikuttaa tietyn opiskelualan valintaan, ja

sille hakeutumiseen (Penttilä ym. 2007, 18). Kuurilan tutkimus vahvisti tätä näkemystä, sillä osa opiskelijoista oli valinnut alan sen perusteella, että kokivat omien kykyjensä, persoonallisuutensa ja taitojensa olevan sopivia hakeutumalleen alalle (Kuurila 2014, 143).

Kolmas Coten ja Levenen nimittämä päätyyppi yliopisto-opintoihin hakeutumisen syihin on odotusperustainen (Expectation-Driven). Tämä tarkoittaa sitä, että opiskelija on hakeutunut opintoihinsa sen vuoksi, että kokee yliopisto-opiskelua odotettavan häneltä. Syynä yliopisto-opintoihin hakeutumiselle voi tällöin olla esimerkiksi vanhempien miellyttämien tai ystävilä tuleva painostus yliopisto-opintojen pariin hakeutumiseen. (Cote & Levine 1997, 232.) Kuurilan tutkimuksen mukaan muutamien opiskelijoiden perheellä, sukulaisilla tai kavereilla oli tärkeä rooli opintoalalle ohjaamisessa. Vanhemmilla tai muilla sukulaisilla saattoi olla samankaltaisia ammatteja, mikä ohjasi opiskelijoita nykyisiin opintoihinsa näiden henkilöiden hyvien kokemusten vuoksi. Kuurilan tutkimuksessa ei kuitenkaan tullut esiin lähipiirin painostus hakeutua tietylle koulutuslalle. Sen sijaan tutkittavat näkivät lähipiirin jäsenet eräänlaisina positiivisina esimerkkeinä ja -kuvina siitä, mitä kyseisellä ammattialalla työskenteleminen voi tarkoittaa (Kuurila 2014, 144).

3 OPINTOPOLUT

Tässä pääluvussa avaan opintopolkua käsitteenä, ja sen rakentumista ammattikorkeakouluopinnoissa muun muassa Kouvon, Stenströmin, Virolaisen ja Vuorinen-Lampilan tutkimuskatsaukseen (2011) viitaten. Lisäksi tuon esiin opintopolkuun vaikuttavia tekijöitä opintoihin sitoutumisen ja opiskelumotivaation näkökulmasta Mäkisen, Olkinuoran ja Lonkan (2002) sekä Vuorisen ja Valkosen (2005) tutkimusten kautta. Lopuksi avaan Lapin ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajakoulutuksen opinto-ohjaajan Aholan näkemyksiä koulutuksen yksilöllisten opintopolkujen konseptista.

3.1 Opintopolun rakentuminen

Opintopolku tarkoittaa suunniteltua, toteutunutta ja koettua opintojen etenemisen sekä oppimiskokemusten prosessia (Karjalainen & Alha & Jaakkola & Lapinlampi 2003, 30-31). Opintopolusta käytetään myös käsitteitä: opintoura, opinpolku ja koulutusura. Opintopolku muodostuu yksilön henkilökohtaisesta koulutushistoriasta, perättäisten sijoittumisten, ja niihin johtaneiden tapahtumien sarjoista. Väli-aikaisten tai pidempiaikaisten keskeyttämisten, toiseen oppilaitokseen siirtymisten ja keskimääräistä nopeamman opintojen edistymisen lisäksi opintopolku voi pohjata myös opintojen sisällöllisten painopisteiden muotoutumiseen. (Kouvo & Stenström & Virolainen & Vuorinen-Lampila 2011, 11-12.) Tässä tutkimuksessa käsitellään erityisesti opiskelijan tekemiä valintoja opintojen sisällöllisessä muodostumisprosessissa. Sitä, mihin suuntaan opiskelija on lähtenyt valinnoillaan viemään opintojensa sisältöjä ja osaamistaan.

Koulutussuunnittelun näkökulmasta ihanteellisin opintopolku on suora. Tämä tarkoittaa sitä, että siirtymät koulutusasteelta toiselle, ja lopulta työelämään ovat keskeytymättömiä. Esimerkiksi välivuodet, opintojen keskeyttäminen tai koulutusalun vaihtaminen eivät kuulu tähän ihanteellisena pidettyyn koulutusuraan. Vaikka koulutussuunnittelu ihannoit suoraa opintopolkua, nuorten koulutusvalinnat ovat pitkittyneet ja monimutkaistuneet. Koulutuspolut eivät enää etene lineaarisesti matalammasta koulutuksesta korkeampaan, vaan osa nuorista suorittaa esimerkiksi useamman koulutuksen. Sopivaa työtä ja koulutusta etsitään myös

samalta tai alemmalta koulutustasolta sekä toisistaan paljon poikkeavilta aloilta. (Kouvo ym. 2011, 9-10.)

Opintoihin sitoutumiseen ja kulkuun vaikuttaa opiskeluorientaatio. Opiskeluorientaatio tarkoittaa opinnoille annettuja merkityksiä, yleistä suhtautumista opintoihin ja opiskelumotivaatiota. Nämä edellä mainitut tekijät muovaavat opiskelijan opintopolkua joko niiden etenemistä tukien tai hidastaen. Mäkinen, Olkinuora ja Lonka (2002) tutkivat ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluorientaatioita. He huomasivat, että erilaisilla opiskeluorientaatioilla on selkeä yhteys niin opintojen etenemiseen, opintoalan vaihtoon, opintojen lopulliseen keskeyttämiseen kuin opintopolun rakentumiseenkin. Opiskelija, joka ei ollut orientoitunut opintoihinsa sitoutuneesti kohtasi usein erilaisia opiskelussa ilmeneviä ongelmia, kuten opintojen pitkittymistä tai keskeyttämisen. Sitoutumattomasti orientoitunut opiskelija ei tutkimuksen mukaan omannut henkilökohtaisen merkityksellisyyden kokemusta suhteessa opintoihinsa. (Mäkinen & Olkinuora & Lonka 2002, 51-53.)

Opintopolun muovautumiseen ja opiskelumotivaatioon vaikuttaa merkittävästi myös opiskelijan käsitys siitä, mihin hän tähtää koulutuksellaan opiskeluajan jälkeen. Tämän vuoksi oikean tiedon saaminen jo opintoihin hakeutumisen vaiheessa on tärkeää. Vuorisen ja Valkosen (2005) mukaan syy opiskelijan tekemiin vääriin koulutusvalintoihin voi olla oppilaitosten harhaanjohtava koulutusalamarkkinointi tai liian vähäinen informaatio liittyen koulutusalaan. Tämä puolestaan pitkittää opiskeluaikojä ja lisää opintojen keskeyttämistä. (Vuorinen & Valkonen 2005, 47-48.)

Toisaalta syy opintojen keskeyttämiseen tai pitkittymiseen voi olla pitkälti sellainenkin, johon oppilaitos ei voi vaikuttaa. Keskeyttämisen taustalla on usein opiskelijan henkilökohtaiseen elämäntilanteeseen liittyviä asioita, jotka heikentävät opiskelijan kykyä suorittaa opintojaan täysipainoisesti. Esimerkiksi opiskelijan sairastumiseen, parisuhdeongelmiin ja taloudelliseen tilanteeseen liittyviin vaikeuksiin oppilaitos ei useimmiten voi vaikuttaa. (Kouvo ym. 2011, 38.)

3.2 Opintopolut Lapin AMK:n liikunnanohjaajakoulutuksessa

Lapin ammattikorkeakoulun verkkosivujen mukaan liikunnanohjaajakoulutuksesta valmistuu ”*liikunnan ja hyvinvoinnin ketteriä monitaitureita*”. Opinnot antavat ammatillisia valmiuksia muun muassa liikuntakasvatukseen, hyvinvointi- ja urheiluvalmennukseen sekä liikuntatoiminnan kehittämiseen. Oppilaitos korostaa sivuillaan, että tutkintonsa voi rakentaa omien mielenkiinnon kohteiden ja tulevaisuuden urahaaveiden mukaisiksi. (Lapin ammattikorkeakoulu 2022.) Sivuilta löytyy myös yksilöllisten opintopolkujen osio. Haastattelin liikunnanohjaajakoulutuksen opinto-ohjaajaa Tiia Aholaa liittyen oppilaitoksen yksilöllisiin opintopolkuihin, ja tässä alaluvussa tuon hänen näkemyksiään aiheesta esiin.

Lapin ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajakoulutuksen yksilölliset opintopolut strukturoitiin Oiva-hankkeen aikana vuonna 2021. Hankkeen tavoitteena oli edistää ammattikorkeakouluopiskelijoiden työllistymistä ja mielekkäitä urapolkuja aloilla, joilla tutkinnon jälkeinen työtehtävä ei ole itsestään selvä tai jotka ovat jollain tavalla murroksessa (Oiva 2020). Hankkeen aikana huomattiin, että Lapin ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajaopiskelijoiden keskuudessa on havaittavissa tiettyjä opintopolkuja, ja ne päätettiin tuoda esiin ja strukturoida yleisiksi yksilöllisiksi opintopoluiksi. Nämä opintopolut ovat liikuntapedagogin, luontokasvatuksen asiantuntijan, urheiluliiketoimintaosaajan, urheiluvalmentajan ja liikuntaalan erityisosaajan polut. Polut ovat opiskelijalle vaihtoehtoisia opintopolkuja, jotka auttavat suunnittelemaan omaa tietään opintojen läpi kohti työelämää. Ne toimivat esimerkkeinä mahdollisuuksista, joita liikunnanohjaajakoulutus Lapin ammattikorkeakoulussa tarjoaa. (Ahola 2022.)

Oppilaitos on strukturoinut yllä mainitut vaihtoehdot yksilöllisiksi opintopoluiksi, jotta opiskelijalle voitaisiin rakentaa aiempaa tukevampaa ohjausprosessia. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi liikuntapedagogin polusta kiinnostunut opiskelija saa informaatiota liittyen opintojaksoihin, jotka hänen tulee käydä, jotta hän voi koulutuksen jälkeen hakeutua liikuntapedagogiikan maisteriohjelmaan. Osa näistä valmiiksi räätälöidyistä opintopoluista sisältää opintojaksoja myös Lapin yliopiston tarjonnasta, joita Lapin ammattikorkeakoulun opiskelija saa suorittaa ilmaiseksi, kun kurssit sisällytetään opiskelijan opintosuunnitelmaan.

Tietystä opintopolusta kiinnostunut opiskelija saa informaatiota liittyen esimerkiksi näiden ammattikorkeakoulun ulkopuolisten kurssien ilmoittautumispäivämääriin. (Ahola 2022.)

Vaikka Lapin ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajakoulutus on tuonut esiin nämä viisi valmiiksi suunniteltua ja räätälöityä opintopolkua, eivät ne ole opintojen virallisia suuntautumisvaihtoehtoja, joista jokin pitäisi opintojen aikana valita. Polut toimivat enemmänkin opiskelijan ohjausta ohjaavina toimintamalleina. Opiskelijan ei siis tarvitse virallisesti ilmoittautua tietylle polulle, jolla pysyä opintojensa loppuun saakka. Opintoja pystyy suuntaamaan siihen suuntaan, joka itseä kiinnostaa esimerkiksi valitsemalla jonkun näistä strukturoiduista opintopoluista. Tietyn opintopolun valinnan seurauksena tulee myös tietyt sisällytykset, kurssit tai opintojaksot. On kuitenkin edelleen mahdollista seurata myös koulutuksen opetussuunnitelman mukaista opintopolkua, ja olla sisällyttämättä siihen kursseja muualta tai enemmän jonkin tietyn aihepiirin sisältä. (Ahola 2022.)

Valintaa näiden opintopolkujen raamien sisältä ei siis tarvitse tehdä, ja toisaalta myös esimerkiksi kahden opintopolun yhdistäminen onnistuu vaivatta. Tällöin opiskelija saattaa painottaa opintojen kurssisisällöissään esimerkiksi liikuntapedagogiikan puolta, mutta suorittaa työharjoittelut urheiluvalmennuksen parissa. Ohjausta helpottamaan opiskelijat kuitenkin kertovat mahdollisesta kiinnostuksesta tiettyä opintopolkua kohtaan opettajille, jotta he pääsevät kyseisen opintopolun tiedotuslistoille. (Ahola 2022.)

Opiskelijan osaamisen kehittymisen ohjausprosessia tukemaan on kehitteillä myös mentoritoiminta, jonka on suunniteltu alkavan ensi lukuvuotena. Mentoritoiminta tarkoittaa sitä, että jokaisella näillä strukturoiduilla poluilla on asiantuntijamentori, joka ohjaa opiskelijaa verkostoitumisen ja osaamisen kehittymisen näkökulmasta. Mentori ei ole sama asia kuin opinto-ohjaaja. Mentori toimii asiantuntijuuden kasvun ohjaajana. Hän pyrkii hyödyntämään omaa verkostoaan, ja sen kautta luomaan mahdollisuuksia opiskelijalle. Opinto-ohjaaja puolestaan ohjaa opiskelijaa opintotasolla. Tällaista mentoritoimintaa ei Aholan mukaan ole muissa oppilaitoksissa käytössä. (Ahola 2022.)

Aholan mukaan nämä strukturoidut yksilölliset opintopolut ovat yksi tapa aukoa opiskelijalle ovia työelämään jo opintojen aikana. Koulutus haluaa opintojen alusta lähtien tukea opiskelijan kiinnittymistä työelämään. Polut laittavat opiskelijan ajattelemaan jo ensimmäisenä opintovuotenaan sitä, mitä mahdollisesti voisi tapahtua opintojen ja valmistumisen jälkeen. Näiden yleisten opintopolkujen esiintuomisen ja strukturoinnin lähtökohtana on se, että opiskelija menisi kohti omaa kiinnostustaan, ja hänelle aukeaisi ovia työelämään, eikä hän jäisi niin sanotusti tyhjän päälle valmistuttuaan. (Ahola 2022.)

Toinen höyty, jonka Ahola näkee näiden linjattujen opintopolkujen esiintuomisessa, on se, että opiskelijat, jotka ovat kiinnostuneita samoista aihealueista, voivat verkostoitua toisiinsa jo opintojen aikana. Tämä verkostoituminen voi parhailaan tapahtua yli lajien ja sukupolvien. Esimerkiksi urheiluvalmentajiksi suuntaavat voivat verkostoitua muiden urheiluvalmennuksesta kiinnostuneiden kanssa, ja luoda tärkeitä suhteita niin opinto- kuin työelämääkin ajatellen. (Ahola 2022.)

Polut myös luovat opiskelijan ohjaukseen laadukkuutta. Liikunnanohjaajakoulutus Lapin ammattikorkeakoulussa on monimuotokoulutus. Strukturoitujen opintopolkujen kautta opettajat saavat kiinni siitä, minkälaisesta osaamisesta, ja sen kehittämisestä opiskelijat ovat kiinnostuneita. Näin koulutuksessa ollaan enemmän perillä myös siitä, minkälaisia ammattilaisia ja asiantuntijoita heiltä valmistuu. Aholaa vertaa opiskelijamassaa salaattiin, josta opintopolkujen avulla voisi saada järjestykseen laitetun kasvisryhmitelmän. Kun tietyltä kasvisryhmältä nousee jokin tarve, opettajien on helpompi pyrkiä vastaamaan tähän tarpeeseen. (Ahola 2022.)

Jos opiskelija ei halua valita mitään näistä viidestä polusta, hän kanssaan käydään poluille ohjaamisen sijaan yksilöllistä opinto-ohjausta. Tällöin opiskelijan kanssa mietitään, minkälaiset kurssivalinnat tukisivat ja osuisivat parhaiten hänen mielenkiintoonsa. Mielenkiinto edellä on hyvä lähteä liikkeelle, sillä silloin opiskelijalla on motivaatiota ja halua kasvattaa osaamistaan tietyn aihealueen parissa. (Ahola 2022.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miksi opiskelija hakeutuu liikunnan koulutusohjelmaan, minkälaiset käännekohtat ja valinnat ovat vieneet opiskelijaa kohti omannäköistä opintopolkuaan, sekä minkälaisia tulevaisuuden näkymiä opiskelijalla on valmistuttuaan liikunnanohjaajaksi Lapin ammattikorkeakoulusta.

Lapin ammattikorkeakoulun liikunnan koulutusohjelmassa tuetaan vahvasti opiskelijan yksilöllisen opintopolun rakentamista. Liikunnan- ja vapaa-ajan korkeakoulututkinto antaa monia mahdollisuuksia tulevaisuuden työnkuvaan ajatellen. Koulutus antaa vaihtoehtoja opintojen suuntaamiselle, ja opettajilta saa tukea opintojen suunnitteluun. Näillä eväillä opiskelija luo itselleen oman persoonallisen polkunsä opintojen läpi työelämään. (Lapin ammattikorkeakoulu 2022.)

Suomessa on viisi ammattikorkeakoulua, jotka tarjoavat liikunnanohjaajakoulutusta. Pelkästään yhteishaun kautta vuosittain opintoihin hyväksytyjä opiskelijoita on lähes 200. Kun tähän lisätään erillishaun, ja muiden väylien kautta alaa opiskelemaan tulevat, kasvaa luku merkittävästi. (Opetushallitus 2022.) Jos kaikki liikunnanohjaajaopiskelijat valmistuisivat ikään kuin kopiaiksi toisistaan, samanlaiset opintopolut käyneinä ja samanlaisella osaamisella varustettuina, ei työtä opintojen jälkeen kaikille todennäköisesti löytyisi.

Tämän vuoksi halusin tutkijana kuulla opintojensa loppupuolella olevien opiskelijoiden kertomuksia rakentamisestaan poluistaan. Minua kiinnosti se, miksi opiskelija oli hakeutunut opintojensa pariin. Lisäksi halusin kuulla, minkälaiseen suuntaan opiskelija on omaa HOPS:iaan, eli henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaansa vienyt, ja minkälaiset asiat olivat valintoihin vaikuttaneet. Valmistumisen kynnyksellä olevana opiskelijana minua tietysti kiinnosti myös se, minkälaisena opiskelijakollegani näkevät tulevaisuuden työllistymisnäkyvät, tai minkälaisia jatkosuunnitelmia heillä ylipäätään valmistuttuaan on.

Koska halusin kuulla opiskelijoiden omakohtaisia kertomuksia opintojensa alusta, kulusta ja opintojen jälkeisistä suunnitelmista, valikoitui tutkimusotteeksi narratiivinen tutkimusote. Narratiivisen tutkimusotteen avulla pystyn tuomaan haastattelavien äänen kuuluviin heidän kertomien tapahtumien ja niiden merkityksien myötä. Käytin yhtenä aineistonkeruumenetelmänä narratiivisesta haastattelua, jossa haastateltava määrittää itse merkitykselliset asiat kertomalla niistä. Narratiivinen haastattelu ei siis etene tutkijalähtöisesti ennalta määrättyjen teemojen mukaisesti, vaan keskiössä on tutkittavan itsesanoittama kertomus tietystä ajankaksosta heidän elämässään. (Hyvärinen 2017, 149.) Tutkimus pyrkii vastaamaan kysymyksiin:

1. Miksi opiskelija on hakeutunut Lapin ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajakoulutukseen?
2. Minkälaisia käännekohtia opiskelijalla on ollut opintojensa rakentumisprosessissa?
3. Minkälaisena opiskelija näkee tulevaisuutensa valmistuttuaan?

Avaan tutkimustuloksia niille osoitetuissa luvuissa 5 Opintopolkunarratiivit ja 6 Liikunnanohjaajaopiskelijan opintopolku.

4.2 Narratiivinen tutkimusote

Ihminen on aina ollut perusolemukseltaan kertova. Kertomuksellisuus on osa ihmillisen tulkinnan perusmuotoa, johon kokemus elämästä kietoutuu. Toisin sanoen narratiivinen ajattelu on ihmiselle lajityypillinen ominaisuus hahmottaa todellisuutta ja itseään, sekä muodostaa tietoa todellisuudesta. (Heikkinen 2018.) Kertomus myös mahdollistaa ihmisen oman kokemuksen ja tiedon välittämisen. Kertomista aletaan harjoitella jo lapsena: parivuotias harjoittelee asioiden ja tapahtumien kertomista, ja kouluikään mennessä kertomisen perussäännöt ovat jo lapsilla hallussa. (Hyvärinen 2017, 146.) Kun tutkimuksen tarkoituksena on ymmärtää ihmisiä, ja heidän toimintaansa, kertomuksellinen tutkimusote, jossa kertominen ja kertomusten tutkiminen ovat keskiössä, on luontaisin tapa lähestyä tutkimusta (Heikkinen 2018).

Heikkisen mukaan olemme siirtymässä tietoyhteiskunnasta tarinayhteiskuntaan narratiivisen käänteen myötä. Narratiivisella käännteellä hän tarkoittaa sitä, että todellisuuden nähdään rakentuvan aiempaa vahvemmin kertomusten kautta, ja sen vuoksi kertomukset ovat alkaneet kiinnostamaan myös tutkijoita. Kertomus nähdään ainutkertaisena mahdollisuutena jäsentää ja ymmärtää maailmaa verrattuna luokkamaiseen tietämisen muotoon. (Heikkinen 2000, 47.)

Narratiivisuus ei ole metodi eikä koulukunta, eikä se näin ollen omaa tiettyä kaavamaisista ennalta määrättyä toimintaketjua, jonka pohjalta narratiivista tutkimusta on lähdettävä tekemään. Narratiivisuus on pikemminkin löyhä viitekehys tai tutkimuksellinen lähestymistapa, jossa huomio kohdistetaan kertomuksiin todellisuuden tuottajina ja välittäjinä. Näin ollen tulkintoja narratiivisuuden hyödyntämisestä osana tutkimusta on yhtä monta kuin on tutkijoitakin. (Heikkinen 2000, 47.)

Narratiivisuuden käsite on lähtöisin latinan kielen sanasta "narratio", joka tarkoittaa kertomusta, sekä sanasta "narrare", joka tarkoittaa kertomista (Heikkinen 2000, 48). Myöhemmin narratiivisuuden käsitettä on alettu kääntämään suomen kielessä joko kertomuksellisuudeksi tai kerronnallisuudeksi. Näissä kahdessa käsitteessä on kuitenkin pieni vivahde-ero. Kertomuksellisuus kohdistuu suoremmin kertomukseen, ja sen lopputulokseen, kun taas kerronnallisuus sisältää myös kertomisprosessin. (Heikkinen 2018.) Bold (2012) on määritellyt narratiivisen tutkimuksen kohdistuvan kertomusten lisäksi myös kerronnallisen prosessin tutkimiseen, jolloin kerronnallinen tutkimus voisi olla parempi suomennos narratiiviselle tutkimukselle (Bold 2012, 58). Kerronnallinen tutkimus viittaisi tällöin ei paitsi kertomusten tutkimiseen, vaan myös kertomisen tutkimiseen, jossa kertomisen prosessit nousevat myös huomionkohteiksi (Heikkinen 2018).

Tämän tutkimuksen huomionkohteeksi olen valinnut kertomukset, ja tietoisesti jättänyt pois kerronnallisuuden tutkimisen tason. Tämä rajaus tapahtui omasta mielenkiinnostani ja tutkimusprosessiin käytettävien resurssieni määrästä. Koin, tässä tutkimuksessa tarpeellisemmaksi keskittyä siihen, minkälaisia kertomuksia

opiskelijat kertoivat omasta opintopolustaan verrattuna siihen, kertoivatko opiskelijat omasta opintopolustaan jollain tietyllä tunnelatauksella tai sävyllä, kuten optimistisesti tai pessimistisesti.

Yhteistä narratiivisilla tutkimuksilla on usein kuitenkin se, että narratiivinen tutkimus pyrkii kuvailemaan, ymmärtämään ja selittämään tutkittavaa asiaa tai tutkittavan näkemystä asioista. Narratiivisen tutkimuksen tavoite on luoda tarinoiden avulla todellisuutta. (Heikkinen 2000, 15; Huttunen & Heikkinen & Syrjälä 2002, 11.) Narratiivisessa tutkimuksessa voidaan olla kiinnostuneita esimerkiksi tarinoissa esiin tulleista ajatuksista, tunteista, kerronnan kielellisistä piirteistä, juonen kulusta, tapahtumista tai kokemuksista (Hänninen 2018).

Valitsin narratiivisen tutkimusotteen, sillä tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita Lapin ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajaopiskelijoiden kokemuksista ja tapahtumista liittyen heidän opintopolkujensa rakentumiseen. Tutkimus pyrkii kuvailemaan liikunnanohjaajaopiskelijoiden opintopolkua, ja muun muassa selittämään syitä opintoihin hakeutumiseen. Lisäksi tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita siitä, minkälaisia tulevaisuuden näkymiä opiskelijoilla on. Keskeisintä näissä tutkimuksenkohteissa on tutkimukseen osallistuvien opiskelijoiden oma kertomus, näkemys ja kokemus tapahtumista. Nämä kerrotut tapahtumat ja kokemukset ovat myös sidoksissa tiettyyn ajanjaksoon: aikaan opintoihin hakeutumisen ja opinnoista valmistumisen välillä. Näiden edellä mainittujen huomioiden vuoksi narratiivisen tutkimusotteen valinta tässä tutkimuksessa on perusteltua, ja kyseinen tutkimusote tukee tutkimuksen tavoitteita ja tutkimuksen tekemistä.

Jos tutkimuksenkohteena olisi ollut ainoastaan Lapin ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajaopiskelijoiden rakentamat opintopolut, aineistoksi olisi riittänyt opiskelijoiden valitsemat opintosuoritteet, josta valitut opintojaksot, ja näin ollen myös opintopolut olisivat tulleet esille. Tässä tutkimuksessa valittuja opintojaksoja kiinnostavampana koen kuitenkin opiskelijan kertomukset omasta opintopolustaan, syy-seuraussuhteet esimerkiksi jonkin tietyn opintojakson valitsemisen taustalla, jotka ovat johtaneet omannäköisen opintopolun muodostumiseen, sekä kokemukset liittyen opintoihin hakeutumiseen ja tulevaisuuden näkymiin.

4.3 Tutkimukseen osallistujat

Tutkimuksen kohderyhmänä toimi Lapin ammattikorkeakoulun 3. ja 4. vuosikursin liikunnanohjaajaopiskelijat. Tämän opiskelijan vuosikurssiin kohdistuvan rajauksen tein sen vuoksi, että koin 3. ja 4. vuosikurssilaisten alkavan olla opintojensa loppuvaiheessa. Heidän opintopolkunsu on jo alkanut muotoutua tiettyyn suuntaan, oli se suunta sitten täysin muokkaamaton yleisen opintosuunnitelman mukainen tai paljonkin modifioitu henkilökohtainen opintopolku.

Tutkimuksen kohderyhmään kuului siis noin 40 opiskelijaa: noin 30 kolmannen vuosikurssin opiskelijaa ja noin 10 neljännen vuosikurssin opiskelijaa. Tutkimuksen kohderyhmää tavoiteltiin koulun sähköpostien välityksellä 25.1.2022. Liikunnanohjaajaopiskelijoiden opinto-ohjaaja Tiia Ahola lähetti kirjoittamani tiedotteen tutkimuksesta ja kutsun tutkimukseen osallistumisesta (liite 1.) kaikille 3. ja 4. vuosikurssin opiskelijoille. Tavoittelin tutkimuksen kohderyhmää myös kyseisten vuosikurssien, ja liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelman yhteisen WhatsApp-ryhmän kautta 26.1.2022, 3.2.2022 ja 16.2.2022.

Toin tutkimustiedotteessa ja kutsussa osallistua tutkimukseen esiin osallistumisen vapaaehtoisuuden. Noudatin tiedotteessa Tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvän tieteellisen tutkimuksen käytäntöjä, kuten rehellisyyttä, huolellisuutta ja tieteellisen tiedon luonteeseen kuuluvaa avoimuutta. Toin myös esiin tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuuden periaatteen, joka tukee tutkimukseen osallistuvan itsemääräämisoikeutta, myös esimerkiksi silloin, jos hän haluaa jättäytyä pois tutkimuksesta kesken tutkimusprosessin. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2021.)

Sain kolme osallistujaa tutkimukseeni sähköpostin ja WhatsApp-ryhmien tavoittelun seurauksena. Toivoin kuitenkin saavani lisää tutkimukseen osallistujia, ja laajensin kohderyhmääni niin, että myös joulukuussa 2021 valmistuneet neljännen vuosikurssin opiskelijat pystyivät osallistumaan tutkimukseeni. Päädyin tähän ratkaisuun sen vuoksi, että koin tutkimuksen saavan lisää vaikuttavuutta useamman tutkittavan kautta. Ajattelin myös, että joulukuussa (eli kuukausi ennen

tutkimuksen kohderyhmän tavoittelua) valmistuneilla opiskelijoilla oli valmistuneet opinnot, ja heidän opintopolkunsa vielä tuoreessa muistissa.

Kaiken kaikkiaan tutkimukseen osallistui siis neljä osallistujaa. Osallistujat koostuivat kolmannen ja neljännen vuosikurssin opiskelijoista sekä joulukuussa 2021 valmistuneista opiskelijoista.

4.4 Aineistonkeruu

Tyypillisin tapa kerätä narratiivisen tutkimuksen aineistoa on haastattelu (Hänninen 2018; Hyvärinen 2017, 146; Smythe & Murray 2005, 176). Haastattelutyylillä, joka tukee parhaiten kertomuksellisen aineiston keräämistä, on kerronnallinen haastattelu, sillä sen tavoitteena on tuottaa tarinoita tutkijan aineistoksi. Kerronnallinen haastattelu eroaa esimerkiksi avoimesta haastattelusta niin, että avoimessa haastattelussa haastattelija ja haastateltava ovat yhtä tärkeässä roolissa strukturoimattomassa, vapaassa keskustelussa. Kerronnallisessa haastattelussa puolestaan asiantuntijana on haastateltava. Hän määrittää tekijät, jotka hän kokee merkitykselliseksi oman tarinansa kerronnan kannalta. (Hyvärinen 2017, 146-152.)

Kerronnallisen haastattelun tavoitteena on irtaantua kysymys-vastaus-asettelusta (Hyvärinen 2017, 149). Kysymysten kyselyn sijaan haastattelijan tehtävä on johdattaa haastateltava kertomaan tutkimuksen kohteena olevasta aiheesta, ja esittää mahdollisia tarinan sisältä nousevia tarkentavia kysymyksiä. Lopuksi haastattelija voi kysyä sellaisia lisäkysymyksiä, jotka eivät nousseet haastateltavan kerronnassa spontaanisti esiin, mutta ovat tärkeitä tutkimusongelmien näkökulmasta tarkasteltuna. (Hänninen 2018.)

Vaikka haastattelu onkin tyypillisin tapa kerätä aineistoa narratiivisessa tutkimuksessa, voi aineisto olla myös kirjallisesti esitettyä kerrontaa (Heikkinen 2018). Päädyin antamaan tutkittaville haastatteluun osallistumisen lisäksi mahdollisuuden myös joko kirjoittaa oma opintopolkutarinansa tai lähettää äänitiedosto, jossa he kertovat omasta opintopolustaan. Koin, että näin saan mahdollisesti enemmän osallistujia, kun tutkimukseen osallistumisen muodon saisi itse valita. Ajattelin

asiaa siitä näkökulmasta, että osalle luontaisempi ja vaivattomampi tapa voisi olla kirjoittaa kertomus kuin osallistua haastatteluun. Lisäsin kolmanneksi vaihtoehdoksi myös ääninauhoitteen lähettämisen, sillä näin pystyin tekemään osalle ehkä raskaalta tuntuvan kirjoitusprosessin heidän puolestaan. Pysin madaltamaan kynnystä osallistua tutkimukseen tarjoamalla vaihtoehtoja liittyen osallistumisen muotoon.

Kun olin saanut yhteydenottoja halukkailta tutkimukseen osallistuvilta, lähetin heille linkin Forms-kyselyyn, jolla kartoitin sitä, miten he haluavat tutkimukseen osallistua. Neljästä tutkimukseen osallistuvasta kaksi valitsi kirjoittavansa opintopolkutarinansa ja kaksi osallistui haastatteluun. Lähetin näille kahdelle itse tarinansa kirjoittavalle tutkittavalle pienimuotoiset ohjeet tarinan kirjoittamista varten. Vaikka tutkimustiedotteessa ja kutsussa osallistua tutkimukseen tuli paljon tietoja liittyen tutkimuksen tavoitteisiin, tutkimuskysymyksiin ja tutkimuksen toteutustapaan, toin ohjeistuksessa kuitenkin esiin myös tutkimuskysymykseni. Pidin kuitenkin ohjeistuksen mahdollisimman tiiviinä. Haastattelijan on tärkeää tehdä selväksi niin itselleen kuin haastateltavilleen, miksi tutkija on kiinnostunut tutkittavasta asiasta (Hyvärinen 2017, 152). Koin tärkeäksi avata edellä mainitsemiani asioita vielä opintopolkutarinan kirjoitusohjeessakin.

Haastatteluun osallistuvien kanssa sovimme haastattelujen ajankohdat, ja ensimmäinen tutkimushaastattelu käytiin 22.2.2022 ja toinen 25.2.2022. Haastatteluun oli mahdollista osallistua joko lähi- tai etätoteutuksena. Halusin antaa mahdollisuuden myös etähaastatteluun, sillä tiesin, että monet liikunnanohjaajakoulutuksen opiskelijat olivat muuttaneet pois Rovaniemeltä esimerkiksi kotipaikkakunnalleen, suorittamaan opintojaan Covid-19-pandemian ja monimuoto-opetukseen siirtymisen vuoksi. Molemmat haastateltavat kuitenkin olivat Rovaniemellä, ja pidimme haastattelut Lapin ammattikorkeakoulun Jokiväylän toimipisteessä. Varasin Tuudo-sovelluksen kautta haastatteluja varten hiljaisen ryhmätyötilan, jossa haastattelut pidettiin.

Vaikka haastateltava on tilanteessa asiantuntija, ja haastattelija se, joka on tullut kuuntelemaan, täytyy kuuntelijan aluksi varata aikaa epäviralliselle tunnustelulle. Kertomushaastattelussa ei siis pitäisi rynnätä heti varsinaisen haastattelun pariin,

vaan antaa haastateltavalle aikaa tehdä havainnot haastattelijasta ja haastattelutilanteesta. (Hyvärinen 2017, 152.) En esittäytynyt haastateltavilleni, sillä tunsin heidät molemmat opintojemme kautta. Halusin tehdä haastattelutilanteesta heille mahdollisimman luontevan ja vaivattoman. Ajattelin, että siirtymä opiskelukaveista tutkijan ja tutkittavan rooliin, voisi olla hieman kummallinen. Ennen virallisen haastattelun alkua juttelin haastateltavien kanssa kuulumisista ja esimerkiksi omiin opintoihini liittyvistä asioista, kuten lähestyvistä valmistumisista. Koin tämän helpottavan vuorovaikutusta haastattelutilanteessa. Näin en myöskään tullut rynnänneeksi suoraan virallisten haastattelujen pariin.

Paras kertomushaastattelu koostuu lähes ainoastaan haastateltavan kerronnasta. Haastattelijan tulisi keskeyttää tätä kerrontaa mahdollisimman vähän. (Hyvärinen 2017, 149.) Ennen haastattelujen alkamista kerroin haastateltavilleni, että haastattelu toteutetaan kertomushaastattelun viitekehyksin, jossa minä tutkijana keskeytän mahdollisimman vähän heidän kerrontaansa. Lisäsin myös, että tulen kuitenkin tarvittaessa esittämään tarkentavia kysymyksiä yhteisymmärryksen saavuttamiseksi, ja mahdollisesti johdattamaan kysymyksillä haastateltavan tutkimusongelmani pariin.

Ensimmäisen haastattelun alussa kerroin, mihin tutkimukseni fokus keskittyy: Lapin ammattikorkeakoulun 3. ja 4. vuosikurssin liikunnanohjaajaopiskelijoiden opintopolkuihin. Avasin vielä sitä, mitä ajattelen opintopolun tarkoittavan. Tämän jälkeen pyysin haastateltavaa kertomaan omasta opintopolustaan. Tällainen tehtävän asettamisen lähestymistapa on optimaalisin kertomuksellisen aineiston keruussa. Haastattelu voitaisiin aloittaa myös tiivistyksellä, jolloin haastateltava kertoisi itselleen merkityksellisimmistä tapahtumista ja merkityksistä tutkittavan asian tiimoilta. (Hyvärinen 2017, 150.)

Huomasin, että ensimmäisen haastateltavani oli hieman hankala lähteä jäsentämään ajatuksiaan opintopolustaan, ja sen kulusta yllä mainitsemani tehtävänannon jälkeen, sillä tehtävä tai ”kysymys” oli laaja.

Ajallisuus ja eteneminen tapahtumasta toiseen on narratiivisuudessa tärkeää (Hyvärinen 2017, 146). Tämän vuoksi päädyin toisessa haastattelussa käyttämään erilaista lähestymistapaa. Olin varannut tapaamiseen mukaan paperia ja kyniä, ja pyysin haastateltavaa luonnostelevaan opintopolkuaan paperille. Kerroin, että hän voisi kertoa polustaan piirtäessään tai piirtää ensin, ja kertoa piirtämästään sen jälkeen. Koin, että piirtämistehtävä auttoi haastateltavaa kertomaan polustaan sidottuna loogiseen ajalliseen etenemiseen.

4.5 Aineiston analysointi

Narratiivisia analyysimenetelmiä on jatkuvasti kasvava joukko, ja niitä voidaan luokitella eri päätyyppeihin monilla tavoilla. Tyypillisin tapa luokitella narratiivisen tutkimuksen analyysitapoja on lähestyä analyysia sen pohjalta, ollaanko tutkimuksessa kiinnostuneita kertomusten sisällöstä (mitä) vai kertomisen tavasta (miten). (Hänninen 2018.) Tässä tutkimuksessa olen kiinnostunut siitä, minkälaisia tutkittavien opintopolut ovat, enkä siitä, miten tutkittavat kertovat omasta opintopolustaan. Keskityn siis kertomusten sisältöön eli ”mitä”-kysymykseen.

Narratiivisen tutkimuksen ollessa enemminkin tutkimuksellinen lähestymistapa ja väljä viitekehys tutkimuksen teon taustalla, aineiston käsittely- ja analysointitavat vaihtelevat tutkimuksittain. Sopivan aineiston analyysitavan valintaa ei näin ollen ohjaa yksiselitteiset säännöt. Aineistoa tulisi lähestyä tarkoituksenmukaisesti, ja tarkoituksenmukaisuus on aina tutkimuskohtaista. Analyysitekniikan täytyy olla yhteydessä tutkimuksen tavoitteisiin. (Puusa 2020.)

Vaikka tarkkaa, yhtä oikeaa ohjeistusta ja tapaa aineiston analyysiin ei ole narratiivisen tutkimuksen kohdalla muodostettu (Hänninen 2018), aineiston analysoinnissa on tärkeää systemaattisuus, avoimuus, tarkistettavuus ja perusteltavuus (Puusa 2020). Tämän vuoksi pyrin tässä luvussa avaamaan analysointiprosessin jokaista vaihetta mahdollisimman avoimesti ja selkeästi.

Aloitin aineiston analysoinnin litteroimalla kahden haastattelun äänitiedostot tekstimuotoon. Litteroinnin tarkoituksena on muuttaa aineisto helpommin hallittavaan ja analysoitavampaan muotoon (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Tein

litteroinnin ilman tekstinkäsittelyohjelmaa, eli kirjoitin aineiston itse, kuuntelemalla hidastettuna äänitiedostoja. Litteroin äänitiedostot sanasta sanaan. Halusin näin varmistua siitä, ettei mitään tutkimuksen kannalta oleellista tietoa jäisi litteroinnissa tutkimuksen ulkopuolelle. Päädyin kuitenkin litteroinnin jälkeen käymään tekstit uudestaan läpi, ja poistamaan niistä esimerkiksi ”öö”, ”tuota noin” ja muut samankaltaiset analysointivaihetta hankaloittavat, merkityksettömät pohdintahetkien sanat. Näin sain aineistosta helpommin käsiteltävän. Kahta tekstimuodossa saamaani opintopolkutarinaa en litteroinut. Niitä aloin käsitellä suoraan osana aineistoa.

Litteroinnin jälkeen aloin analysoida aineistoa Kaasilan holistisen lähestymistavan kautta. Tällöin huomio kiinnitetään narratiivin luomaan kokonaisuuteen, jossa jokaista osaa tekstistä tulkitaan toisten osien muodostamassa kontekstissa. Holistista lähestymistapaa voi soveltaa juonellistamalla aineistonkeruuvaiheessa saadut kertomukset. Juonellistamisen tavoitteena on se, että tarinat sisältävät retrospektiivisen eli yleiskatsauksen antavan selityksen. Retrospektiivisen selityksen saavuttamiseksi tarinoiden tulisi siis olla enemmän kuin tapahtumien ja kokemusten luettelemista aikajärjestyksessä. Yksittäisten tapahtumien suhde tarinan juonen kannalta tulisi olla selkeästi esillä. (Kaasila 2008, 46.)

Aloitin analysointiprosessin käyttämällä holistista lähestymistapaa, jossa juonellistin jokaisen opiskelijan opintopolkutarinan. Luin ensin aineistot monta kertaa läpi, tekemättä minkäänlaisia muokkauksia, jotta pystyin keskittymään tarinoihin kokonaisuuksina. Seuraavaksi etsin aineistosta opintopolkutarinoiden kannalta keskeisenä pitämiäni piirteitä. Kun löysin esimerkiksi sellaisen kohdan, jossa opiskelija kertoo syyn liikunnanohjaajaopintojen pariin hakeutumiselle, merkitsin kohdan punaisella. Sinisellä merkitsin opintojen käännekohtina tulkitsemiä kohdat, jotka jollain tavalla lähtivät viemään opintopolkukertomusta toisenlaiseen suuntaan tai vahvistivat opiskelijan aiemmin kertomaa ja valitsemaa suuntaa. Lopuksi merkitsin teksteistä violetilla opiskelijan tulevaisuuden näkymiin liittyvät kohdat. Tämän jälkeen kirjoitin jokaiselle oman narratiivin. Lisäsin narratiiveihin lainauksia aineistoista, jotka kuvasivat esiin tuomiani päätelmiä narratiiveissa. Lopuksi kävin narratiiveja läpi kohta kohdalta, ja mietin, oliko kirjoittamani kohdat todella tärkeitä ja oleellisia osia narratiiveissa. Päädyin tiivistämään narratiiveja,

eli karsimaan pois sellaisia kohtia, jotka eivät olleet mielestäni kokonaisuuden kannalta oleellisia. Narratiivit ovat siis kirjoittamiani tarinoita ja tulkintojani tutkimukseen osallistuneiden opiskelijoiden kertomista opintopoluista. Narratiivit voit lukea kohdasta 5 Opintopolkunarratiivit.

Narratiivien kirjoittamisen jälkeen aloin analysoimaan aineistoa kategorisen lähestymisen keinoin. Kategorinen lähestymistapa on yksi narratiivisen analyysin keinoista. Kategorista lähestymistapaa voidaan hyödyntää silloin, kun tutkijan päähuomio kohdistuu aineistosta nousevaan yhteiseen ilmiöön. (Kaasila 2008, 46.) Tässä tutkimuksessa nämä ilmiöt olivat liikunnanohjaajaopintoihin hakeutuminen, käännekohtat opinnoissa ja tulevaisuuden näkymät, jotka toistuivat teemoina aineistoissa. Kertomukset jaetaan osiin, ja eri kertojien tuottamat tiettyyn kategoriaan kuuluvat otteet kootaan yhteen niiden sisältämien teemojen mukaisesti (Kaasila 2008, 46).

Aloitin kategorisen analyysin päättämällä keskittyväni opintoihin hakeutumisen syihin, käännekohtiin opinnoissa ja tulevaisuuden näkymiin. Nämä kolme teemaa nousivat kaikissa opintopolkukertomuksissa esiin toistuvasti, ja tukivat tutkimuskysymyksiäni. Seuraavaksi aloin käydä jokaista aineistoa yksilöllisesti läpi keskittyen ensin hakeutumisen syihin. Kun huomasin aineistosta esiin tulleen hakeutumissyyn, tiivistin sen Microsoft Excel-taulukkoon ”hakeutumisen syyt” -otsikon alle. Ryhmittelin syyt opiskelijakohtaisesti ja merkitsin syyn alkuun sen esiin tuoneen opiskelijan ensimmäisen nimikirjaimen, jotta pystyisin helposti palata aineistoon tutkimaan tätä syytä tarkemmin.

Kun olin poiminut kaikki tulkitsemani hakeutumissyyt, siirsin ne CmapTools käsittekarttaan, jossa aloin vertailla ja ryhmitellä samankaltaisia syitä yhteen. Lopuksi johdin ryhmille otsikot: oma mielenkiinto opintoalaa tai tietyn aiheen tutkimista kohtaan, käytännönläheiset opinnot ja ammatti, luottamus oman työllistymisen mahdollistamiseen ja sattuma. Lähdin kirjoittamaan opintoihin hakeutumisen syitä näiden otsikoiden johdolla lukuun 6.1 Opintoihin päätyminen.

Toistin saman analysointiprosessin myös opintojen käännekohtina pidetyille teki-
jöille sekä tulevaisuuden näkymille. Hylkäsin Excelin, sillä koin CmapToolsin it-
selleni helpommaksi ryhmittely- ja jäsentelyohjelmaksi.

4.6 Eettiset ratkaisut

Narratiivista tutkimusta pidetään lähtökohtaisesti eettisesti laadukkaana tutki-
muksena. Tämä eettisen arvokkuuden pohjana pidetään sitä, että tutkimus antaa
sen kohteilleen mahdollisuuden ilmaista itseään omalla äänellään. Tämä mah-
dollisuus koetaan usein palkitsevaksi ja terapeuttisiksi, mistä tutkijat ovat saa-
neet kiitosta tutkittaviltaan. Narratiivinen tutkimus ei kuitenkaan ole eettisesti au-
koton, vaan siihen liittyy muutamia eri tekijöitä, joista tutkijan täytyy olla tietoinen.
(Hänninen 2015.)

Ennen kertomushaastatteluja tutkija informoi tutkittaviaan kirjallisella suostumuk-
sella osallistua tutkimukseen. Vaikka tutkija kertoisikin mahdollisimman tarkkaan,
minkälainen tutkimushaastattelu heitä odottaa tutkimukseen osallistumisen suos-
tumuksen jälkeen, tarinan kertominen voi viedä tutkittavan mukanaan. Tutkittava
saattaa huomata paljastavansa asioita, joita ei ehkä ole aiemmin kenellekään
kertonut. Tämä tekee tutkittavasta haavoittuvan ja aineistosta erittäin arvokkaan
tutkittavan näkökulmasta. Tutkija analysoi ja tulkitsee tutkittavan tarinaa, ja jo ta-
rinan asettaminen tulkittavaksi objektiksi voi tuntua tutkittavasta loukkaavalta.
Tällöin tutkimuksen ei-vahingoittavuus ei pääse täysin toteutumaan. (Hänninen
2015.)

Pyrin ottamaan aineistonkeruuvaiheessa huomioon sen, että tutkittavani tarinan
kerronta saattaa viedä hänet mukanaan. Huomioin tämän niin, että tarinan rön-
syillessä kauemmas tutkimuskysymyksistäni, pyysin sopivan hetken tullen tutkit-
tavaa palamaan sellaiseen hetkeen, jonka koin liittyvän enemmän tutkimuksen
aiheeseen. Tämä oli valintani, vaikka tiedostin sen, että tutkittavani saa kertoa
itselleen merkityksellisistä asioista suhteessa opintopolkuunsa, ja kysymällä tar-
kentavia kysymyksiä tietyllä tavalla pakotin tutkittavan palaamaan aiheeseen,
jonka minä koin merkitykselliseksi tutkimuksen aiheen kannalta. Keskeytin siis

tutkittaviani mahdollisimman vähän tarkentavilla kysymyksillä ja lisäkysymyksillä, mutta valitsin kysymykset huomioiden tutkimuskysymykseni.

Narratiivisen tutkimuksen raportointivaiheessa eettisiä ongelmia voi tuottaa tutkittavan tunnistettavuus, sillä henkilön tarina saattaa olla tunnistettava silloinkin, kun nimet on vaihdettu ja tunnistamisen mahdollistavat yksityiskohdat muutettu (Hänninen 2015). Tämän koin tutkimuksessani ongelmalliseksi, sillä tutkimukseen osallistujat koostuivat pienestä kohderyhmästä tietyn koulutuksen kolmannen ja neljännen vuosikurssin opiskelijoista. Tutkimukseen osallistuvat ja tutkimukseen tutustuvat henkilöt, kuten opettajat ja opiskelijat ovat todennäköisesti tuttuja toisilleen.

Keinoni tehdä tutkittavistani tunnistamattomat liittyivät sukupuolineutraalien peitenimien käyttöön ja tarinan yksityiskohtien poistamiseen. En myöskään kertonut, kuka osallistujista oli milläkin vuosikurssilla. Koin tässä tutkimuksessa eettisemmäksi ilmoittaa vain, että osallistujat koostuivat kolmannen ja neljännen vuosikurssin opiskelijoista ja joulukuussa 2021 valmistuvista opiskelijoista. Kun tutkittavani kertoivat esimerkiksi työharjoitteluistaan, he ilmaisivat hyvin yksityiskohtaisesti yrityksen tai seuran, jossa olivat harjoitelleet. Tehtäväni oli löytää tarpeeksi laaja kuvaus avaamaan tätä opintopolkutarinan kannalta tärkeää työharjoittelu- paikkaa kuitenkin niin, että tutkittavan opintopolkukertomus ei olisi liian suurpiirteinen.

5 OPINTOPOLKUNARRATIIVIT

5.1 Kuuran narratiivi

Kuura halusi käytännönläheisen ammatin ja oli aina pitänyt liikunnasta. Tästä syystä hän valitsi ammattikorkeakoulun ja liikunnanohjaajakoulutuksen. Kuura harkitsi myös Jyväskylän yliopiston liikuntatieteelliseen tiedekuntaan hakeutumista, mutta koki yliopisto-opinnot liian teoreettisina verrattuna ammattikorkeakouluopintoihin.

”... vaikka harkitsin myös Jyväskylään liikuntatieteelliseen hakemista, tuntui ammattikorkeakoulu paremmalta vaihtoehdolta, sillä tiesin liikuntatieteellisen vaativan paljon enemmän lukemista.”

Opintojen aikana Kuuralla heräsi uudestaan kiinnostus liikunnanopettajaopintoja kohtaan. Hän sisällytti opintoihinsa kasvatustieteiden kursseja. Kuuran urahaaveet kuitenkin muuttuivat opintojen aikana, eikä hän suorittanut kaikkia liikunnanopettajakoulutukseen hakuprosessissa vaadittavista kasvatustieteiden kursseista.

”Suoritin niistä (kasvatustieteiden kursseista) kuitenkin vain yhden, sillä urahaaveeni vaihtuivat opintojen aikana, ja en halunnutkaan enää pyrkiä yliopistoon.”

Kuura ei sisällyttänyt opintoihinsa muita opintojaksoja eikä kursseja tätä yhtä kasvatustieteiden kurssia lukuun ottamatta. Hän seurasi koulutuksen opetussuunnitelman mukaista polkua. Kuura kokee, että hän ei juurikaan yksilöllistänyt omaa opintopolkuaan opintojaksotasolla.

Kuuran mielestä liikunnanohjaajille on melko paljon töitä tarjolla. Oman työllistymisensä kompastuskivenä hän kuitenkin näkee sen, että suurin osa liikunnanohjaajan töistä liittyy kuntosalivalmentamiseen, joka ei kiinnosta häntä. Itselle mieluisan työn saannin hän kokee siis hieman hankalana.

”... on melko hankalaa löytää itselle sopivaa työpaikkaa, kun mieluisia töitä on melko vähän tarjolla.”

Kuuran kokee, että hänen on kuitenkin mahdollista työllistyä tulevaisuudessa liikunnanohjaajana.

5.2 Sumun narratiivi

Sumu kiinnostui liikunta-alasta ja valmentamisesta oman kilpaurheilu-uransa siivittämänä. Hän urheili, kunnes hän huomasi, että kiinnostus omaa urheilu-uraa kohtaan ei ollut yhtä suuri kuin valmentamista kohtaan. Sumu päätti hakea Jyväskylän yliopiston liikuntatieteelliseen tiedekuntaan. Koska opiskelupaikkaa kyseisestä koulusta ei Sumulle auennut, hän laitto liikunta-alaan liittyvät urahaa-veensa sivuun. Sumu ajatteli myös, että liikunta-ala olisi epävarma ala työllistymisen kannalta. Työpaikkoja valmennuksen parissa oli hänen mielestään vähemmän verrattuna muihin aloihin. Lopulta Sumu hakeutui opiskelemaan toista alaa.

”... liikunta-ala on vähän epävarma. Jos haluaa tehdä valmennustyötä, niin sitten niitä työpaikkoja on huomattavasti vähemmän kuin verrattuna muihin aloihin.”

Toisen alan opintoja suorittaessaan Sumu kuitenkin huomasi, että hän ei haluaisi tulevaisuudessa työskennellä kyseisellä alalla. Sumu haki Lapin ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajaopintojen pariin, ja pääsi sisään. Hän oli kypsytellyt ajatusta liikunta-alasta, eikä enää pelännyt alalle valmistumista, vaan uskalsi luottaa oman työllistymisensä mahdollistamiseen.

”... uskalsi tehdä sen päätöksen, että aloittaa opinnot liikunnanohjaajakoulutuksessa.”

Koska Sumua kiinnosti urheiluvalmennus, hän päätti suunnata opintojaan työharjoitteluiden avulla kohti urheiluvalmentamista. Hän suoritti toisen opintovuotensa

työharjoittelun oman aiemman lajinsa parissa valmentajana. Sumu sai harjoittelustaan palkkaa, jonka hän koki merkityksellisenä työharjoittelumotivaationsa kannalta.

”Olin siinä (työharjoittelupaikassaan) yhden leirivuoden mukana, ja sain siitä vähän jopa palkkaakin, mikä ei ole välttämättä itsestäänselvyys liikunta-alan työharjoittelussa. Se oli ihan mukava juttu. Tavallaan se toi motivaatiotakin siihen harjoitteluun ihan eri lailla, että palkitaan siitä hyvästä työstä sillä, että saa työsopimuksen ja pientä palkkaakin.”

Myös seuraavat työharjoittelunsa Sumu suoritti urheiluvalmennuksen parissa. Hän on toiminut niin laji- kuin päivittäisvalmennuksessa. Opintojensa ohella Sumu on tehnyt myös töitä valmentajana eri ryhmissä. Tällä hetkellä Sumu työskentelee korkeakoulu-urheilijoiden valmentajana.

Sumu näkee tulevaisuutensa työllistymismahdollisuudet hyvinä. Hän haluaa jatkaa töitään urheiluvalmentajana, mutta pitää ovet auki myös esimerkiksi liikunta-pedagogiikan puoleen, jos *”valmennushommat rupee vaikka tympimään”*.

”... tosi hyvä tilanne on, että ei tarvi ehtimällä ehtiä töitä valmistuttuaan, vaan pystyy vaan sitten siirtymään täyspainotteisesti työelämään.”

5.3 Utun narratiivi

Utu haaveili liikunnanopettajaopinnoista ollessaan lukiossa. Utu oli ajatellut, että ainoa reitti liikunnanopettajaksi olisi Jyväskylän yliopisto. Päästyään liikunnanohjaajaopintojen pariin, hän helpottui kuultuaan, että myös näiden opintojen kautta voisi hakeutua liikunnanopettajaopintojen pariin.

Koska Utun haaveissa oli liikunnanopettajuus, hän sisällytti opintoihinsa kasvatustieteiden perusopintoja. Hän myös suoritti ensimmäisen vuoden työharjoittelunsa alakoulussa liikunnanopettajana.

Toisena opintovuotena Utun henkilökohtaisessa elämässä tapahtui äkillisiä, suuria muutoksia, jotka vaikuttivat Utun opiskeluun niiden etenemistä heikentävästi. Utu sairastui, ja toinen opintovuosi oli Utulle selviytymistä, tapahtuneiden asioiden käsittelyä ja opintojen järjestelyä.

”Koin olevani sataprosenttisesti epäonnistunut koulun suhteen. Minulla oli kerääntynyt paljon rästitehtäviä ja jaksamiseni oli todella heikkoa.”

Utun jaksaminen alkoi pikkuhiljaa kolmannen vuoden syksyllä kohenemaan, ja hän pääsi takaisin kiinni opintoihin kolmannen vuoden työharjoittelun avulla. Tätä työharjoitteluaan Utu suoritti hyvinvointivalmennuksen parissa. Oman sairastumisensa vuoksi häntä kiinnosti hyvinvointi, erityisesti mielen.

Utu päätyi työharjoittelunsa kautta tekemään opinnäytetyötä liittyen erilaisiin oppimis- ja työntekomenetelmiin. Hän kävi kyseisiin menetelmiin liittyvän koulutuksen, ja koki itsetuntonsa ja itseluottamuksensa opiskelijana kasvaneen sen myötä.

”Tämän koulutuksen aikana opin itsestäni todella paljon uutta ja itsetuntoni kasvoi. Ymmärsin, että sen hetkinen oppimistyylini ei tukenut hyvinvointiani. Sain tietää itsestäni vahvuuksia, joita en ollut ennen tiennyt.”

Opinnäytetyö poiki myös töitä. Koulutuksen järjestämä yritys palkkasi Utun, ja hän aloitti työnteon opintojensa ohella. Utu kokee, että voisi kenties tulevaisuudessa jatkaa töitä kyseisessä yrityksessä.

Tulevaisuuden Utu näkee olevan mahdollisuuksia täynnä. Hän saattaa opiskella liikunnanopettajaksi, jatkaa töitä hyvinvoinnin parissa tai vaihtaa kokonaan alaa. Myös psykologian opinnot ovat alkaneet kiinnostaa Utua mielen hyvinvoinnista kiinnostumisen myötä.

5.4 Puron narratiivi

Puro kävi ennen liikunnanohjaajakouluun hakeutumista eräopaskoulutuksen. Koulutus oli Purolle mullistava, sillä opinnoissa painottui Puron aiempia opintoja enemmän kehollisuuden merkitys oppimisessa. Tämä kehollisuuden potentiaalin mukaan ottaminen oppimiseen alkoi kiinnostaa Puroa, joten hän päätti hakea liikunnanohjaajakoulutukseen.

”Eräopaskoulun aikana mä koin, että mä opin asioita ihan uudella tavalla ja tasolla. Siihen liitty vahvasti minun keho. – Tutustu ihan uuteen puoleen itsessään, et hei mä voin oppia tätäkin kautta. Mä opinkin itseasiassa aika tehokkaasti.”

Ennen opintojensa alkamista Puro huomasi, että ihmisten luonnollinen aktiivisuus oli vähentynyt. Hän koki, että osa ihmisistä oli hyvin passiivisia ja osa puolestaan kilpaurheilijoita.

”Mä kysyin itseltäni ennen opintojen alkamista kysymyksen siitä, miten olla aktiivinen ilman, että se johtaa ylisuorittamiseen tai sitten et se menee passiivisuuteen. Mikä on se väli-tila tai se oikea tila ikään kuin olla?”

Tästä hyvinvointiin liittyvästä kysymyksestä tuli yksi Puron opintopolkua ohjaavista tekijöistä, johon hän opintojensa aikana myös itse kompastui. Puro uupui. Uupuminen johti Puron omaan elämäänsä sopivan aktiivisuuden ja hyvinvoinnin pohtimisen äärelle, jonka hän kokee olleen palkitseva ja opettavainen matka.

Toinen Puron opintopolkua ohjaava tekijä oli kiinnostus pedagogiikkaa kohtaan. Hän huomasi ensimmäisen opintovuotensa aikana pedagogiikan kiinnostavan. Hän ei kuitenkaan haaveillut liikunnanopettajan ammatista. Puroa kiinnosti opettajuutta enemmän oppiminen ilmiönä ja kehotietoisuuden hyödyntäminen osana pedagogiikkaa.

”En halua opettajaksi, mutta mua kiinnostaa tosi paljon oppiminen ilmiönä. Ja sit mä olin vähän silleen, että mitä tapahtu, et mä tulin liikunta-alalle ja nyt mä oon ihan silleen jossain pedagogiikkakoukussa!”

Puro lähti seuraamaan omia kiinnostuksen kohteitaan, ja aloitti tutustumalla ensin itseensä oppijana. Lukuisten ryhmätöiden ja opettajien avulla Puro pysähtyi oman oppimisensa äärelle. Hän alkoi huomata omia vahvuuksiaan, ja tapoja kehittää oppimistaan. Ryhmätyöt mahdollistivat Purolle myös muiden opiskelijoiden huomioonottamisen oppimisprosesseissa. Hän oli avoin näkemään ja edistämään luokkatovereidensa oppimista.

”Kun on ollut tosi paljon ryhmätöitä, niin on saanut nähdä sitä (oppimisen kehittymistä) myös muissa ihmisissä ja siinä, et miten tärkeää on ottaa ihmiset huomioon. Olla jotenkin avoinna sille, et miten mä voin myös edistää ton toisen oppimista. Se on ollut tosi tosi mielenkiintoinen matka.”

Ennen liikunnanohjaajaopintoja Puroa kiinnosti myös sosiaalipsykologia eli se, miten ihmiset toimivat yhdessä. Puro yllättyi siitä, että hän pääsi tutkimaan myös tätä kiinnostuksenkohdettaan liikunnanohjaajaopinnoissaan.

”Oonkin saanut käytännössä ryhmässä opetella sitä, et miten me ihmiset toimitaan yhteen. Ne kaikki elementit, jotka mua on kiinnostanut, on tullut ikään kuin yhteen tässä koulussa.”

Työharjoitteluissaan Puro on päässyt hyödyntämään eräopasosaamistaan ja pedagogista tietouttaan. Myös Puron opinnäytetyön aihe liittyy vahvasti häntä opintojensa aikana kiinnostaviin teemoihin. Opintopolkuaan Puro on siis ohjannut työharjoitteluiden, opinnäytetyön ja ryhmätyöskentelyn tutkimisen avulla kohti mielenkiinnonkohteitaan.

Selkeää suunnitelmaa Purolla ei tulevaisuutta ajatellen ole. Hän luottaa siihen, että tekemällä itsestä hyvältä tuntuvia valintoja siihen suuntaan, johon haluaa

mennä, avautuu mahdollisuuksia. Hän myös ajattelee, että seuraamalla kiinnostuksen kohteitaan voi luoda itselleen sellaista osaamista, jota ei kellään muulla välttämättä ole, ja joiden avulla voi luoda oman uransa.

Puro tuo esiin myös yhden vaihtoehtoisen jatko-opiskelupaikan yliopistossa, elinikäisen oppimisen maisteriohjelman. Hän kokee, että kyseinen maisteriohjelma voisi sopia hänelle, mutta ei halua sulkea pois muita vaihtoehtojaan.

”Mulla on vaan ollu monta eri asiaa, jotka on kiinnostanut. Sit ne on tullut yhteen tässä koulussa, ja ken tietää, minne se vie vielä. Mutta uskon siihen, että hyvälle vesille. Pääsen kyllä toteuttamaan itseäni omalla urallani.”

6 LIKUNNANOHJAAJAOPISKELIJAN OPINTOPOLKU

6.1 Opintoihin päätyminen

Opiskelijat hakivat Lapin ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajakoulutukseen pääasiassa oman mielenkiintonsa pohjalta. Myös Penttilän tutkimusryhmä, Vuorinen ja Valkonen, Kuurila sekä Ahola ja Nurmi totesivat tutkimuksissaan, että suurin korkeakouluopintoihin hakeutumiseen vaikuttava tekijä on hakijan henkilökohtainen kiinnostus opintoalaa kohtaan (Penttilä ym. 2007, 17; Vuorinen & Valkonen 2003, 75; Kuurila 2014, 141-142; Ahola & Nurmi 1998, 31). Tämä mielenkiinto, ja sen syntyprosessi koulutusta kohtaan oli erilaista opiskelijoiden välillä, mutta kiinnostus oli selkeä, kaikille yhteinen opintojen pariin ohjaava tekijä. Mielenkiinto liikunnanohjaajaopintoja kohtaan heräsi esimerkiksi oman aiemman urheilutaustan pohjalta, kuten Sumulla, tai tietyn itseä kiinnostavan aiheen tutkimisen kautta, kuten Purolla.

”Oma kiinnostukseni liikunta-alaa ja valmentajuutta kohtaan on herännyt jo joskus 15-16-vuotiaana, kun olen ollut ensimmäisessä ammattimaisessa valmennuksessa valmennettavana.” (Sumu)

”Mulla syntyi kiinnostus sitä kohtaan, että mikä kehollisuuden merkitys on oppimisessa, ja mitä lisäarvoa ikään kuin kehon viestien, ja kaiken sen potentiaalın mukaan ottaminen siihen oppimiseen mitä voi tuoda. - Se sisäinen palo lähteä tutkimaan sitä asiaa oli niin suuri, että sitten hain muutaman työvuoden jälkeen (Lapin ammattikorkeakouluun liikunnanohjaajaopintoihin).” (Puro)

Penttilän tutkimusryhmän mukaan kiinnostus opintoalaa kohtaan voi syntyä myös tietyn aiheen kiehtovuuden vuoksi (Penttilä ym. 2007, 17). Puron kiinnostus kehollisuutta kohtaan tukee Penttilän tutkimusryhmän tekemää havaintoa siitä, että opintoihin hakeudutaan jokin kiinnostava aihe, ja sen tutkiminen edellä.

Kuura ja Puro mainitsivat myös yhdeksi opintoihin hakeutumiseen vaikuttaneeksi tekijäksi myös sen, että he olivat aina pitäneet liikunnasta. Tämä liikunnasta pitäminen kasvatti mielenkiintoa hakea koulutukseen.

”Olen aina pitänyt liikunnasta, ja tätä kautta löysinkin liikunnanohjaajakoulutuksen.” (Kuura)

”Mä oon aina myös pitänyt liikunnasta.” (Puro)

Yksi opintojen pariin hakeutumiseen vaikuttava tekijä oli liikunnanohjaajaopintojen ja -ammatin käytännönläheisyys. Ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajaopinnot koettiin vähemmän teoreettisina verrattuna liikunnan yliopisto-opintoihin. Saman havainnon tekivät myös Vuorinen ja Valkonen tutkimuksessaan jo lähes parikymmentä vuotta sitten. He huomasivat, että käytännöllisyys vetää opiskelijoita ammattikorkeakouluun. Ammattikorkeakouluopintojen pariin ensisijaisesti hakevista jopa 40 prosenttia valitsi kyseiset opinnot käytännönläheisyyden vuoksi. (Vuorinen & Valkonen 2003, 85.) Käytännönläheiset opinnot ja ammatti houkutelivat myös Kuuraa.

”Ammattikorkeakoulu tuntui paremmalta vaihtoehdolta, sillä tiesin liikuntatieteellisen vaativan paljon enemmän lukemista. Halusin ammatin, joka olisi käytännönläheinen...” (Kuura)

Myös usko oman työllistymisensä mahdollistamiseen liikunta-alalla vaikutti päätökseen hakeutua liikunnanohjaajaopintoihin. Ennen opintoihin hakeutumista Sumu ajatteli liikunta-alan olevan työllistymisen kannalta epävarma, etenkin urheiluvalmennuksen kentällä. Hän koki, että valmentajan työpaikkoja olisi huomattavasti vähemmän verrattuna muihin aloihin. Toisen koulutusalan pariin hakeutuminen, ja sen parissa opiskelu kuitenkin vahvistivat Sumun ajatusta siitä, että liikunta-ala olisi se ala, jolla hän haluaisi työskennellä. Päätökseen hakea liikunnanohjaajaopintoihin vaikutti myös se, että Sumu koki olevansa riittävän kypsä ja rohkea luottamaan oman työllistymisensä mahdollistamiseen jo opintojen aikana. Pelko työttömäksi valmistumisesta ei enää vaivannut, vaan halu mennä kohti omia urahaaveita ohjasivat opintoihin hakeutumista.

”Ehkä oli riittävän kypsä, ja uskalsi tehdä sen päätöksen, että aloittaa opinnot liikunnanohjaajakoulutuksessa. Ei enää välittänyt siitä, että saattaa valmistua työttömäksi. Vaan uskalsi mennä semmoisiin paikkoihin (työharjoittelu- ja työpaikkoihin) opintojen aikoina, että pystyisi mahdollistamaan oman työllistymisen.” (Sumu)

Myös Penttilän tutkimusryhmä havaitsi, että hakijan usko omaan kykyihin tietyn opintoalan ja ammatin parissa vaikutti tietyn koulutusalan valintaan, ja päätökseen hakeutua koulutuslalle (Penttilä ym. 2007,18). Sumu uskoi omaan kykyihinsä mahdollistaa oma työllistymisensä opintojensa varrella esimerkiksi hakeutumalla tiettyjen työharjoittelupaikkojen pariin.

Utulla oli selkeä ammatillisen suuntautumisen käsitys. Hänen haaveenaan oli tulla liikunnanopettajaksi. Utu päätyi liikunnanohjaajaopintoihin, sillä hän ei tullut valituksi ensisijaiseen hakukohteeseensa, Jyväskylän yliopiston liikuntatieteelliseen tiedekuntaan. Myös Kuurilan väitöskirjatutkimuksessa todettiin, että opintoihin tulee opiskelijoita sattuman seurauksena. Tällainen sattuman taustalla saattoi olla juuri se, että ei tullut valituksi ensisijaiseen hakukohteeseensa. Osa opiskelijoista oli myös muuttanut uudelle paikkakunnalle kumppaninsa myötä, ja päätynyt tästä syystä ammattikorkeakouluopintojen pariin. (Kuurila 2014, 145.)

6.2 Opintojen käännekohtat

Opintojen käännekohtat vaihtelivat opiskelijoiden välillä opintoihin päättymisen syitä enemmän. Samankaltaisia käännekohtia oli kuitenkin havaittavissa, joista yksi oli tulevaisuuden urahaaveet. Tulevaisuuden suunnitelmat ja toiveammatit ohjasivat opiskelijoiden opintopolkua. Esimerkiksi Kuura ja Utu haaveilivat liikunnanopettajuudesta, jolloin he sisällyttivät opintoihinsa kasvatustieteiden perusopintoja. Utu suuntasi opintojaan liikuntapedagogiikan puoleen kasvatustieteiden opintojen lisäksi tekemällä ensimmäisen opintovuotensa työharjoittelun alustalla toimien liikunnanopettajana.

”Halusin päästä liikunnanohjaajakoulutuksen jälkeen opiskelemaan liikunnanopettajaksi yliopistoon, joten otin Jyväskylän avoimesta yliopistosta kasvatustieteiden kursseja.” (Kuura)

”Lähdin rakentamaan omaa opintopolkuani suorittamalla kasvatustieteen perusopinnot, sillä ajatuksena oli tosiaanakin tähdätä liikunnanopettajaksi. Samalla logiikalla suoritin ensimmäisen harjoitteluni alakoulussa.” (Utu)

Myös työharjoittelut ohjasivat opiskelijoiden opintopolkuja vahvasti. Ne vahvistivat ajatusta siitä, minkä opiskelija koki omaksi jutukseksi. Näin kävi Sumulle, joka suoritti ensimmäisen opintovuoden työharjoittelunsa ala-asteella liikunnanopettajan roolissa. Kyseinen työharjoittelu ei saanut Sumun kelkkaa kääntymään urheilvalmennuksesta liikuntapedagogiikkaan, vaan toive valmentajana toimimisesta vahvistui.

”Koin, että mun paikka ei oo välttämättä siellä opetusmaailmassa liikunnanopettajana. Vahvistui vielä entisestään se, että mä haluan valmentajaksi. Tai oli se varmaan jo ennen sitä selkee, mutta sai siinä sen varmistuksen, että se opetusala ei oo mun juttu.” (Sumu)

Seuraavat työharjoittelunsa Sumu ohjasi urheilvalmennuksen puoleen. Tämä lisäsi Sumun motivaatiota opintoja kohtaan ja hän innostui valmentamisesta. Sumu halusi myös pyrkiä linkittämään opintojaksojen sisältöjä kohti omaa mielenkiinnon kohdettaan, eli valmentamista. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että Sumu pyrki näkemään jokaisessa opintojaksosisällössä yhteyden, ja se hyödynnettävyyden urheilvalmentamista ajatellen. Opintosisältöjen linkitys valmentamiseen ruokki Sumun opiskelumotivaatiota eikä opintojaksot, jotka eivät suoraan liittyneet urheilvalmentamiseen tuntuneet Sumusta turhilta.

”Käänteentekeväenä pidän sitä, että opin kiinnittämään opintokokonaisuudet just siihen valmentajuuteen. Monelle esimerkiksi luova liikunta saattaa näyttäytyä semmosena turhana juttuna, että no mitä mää hyödyn tästä, jos mä teen valmennushommia. Mutta sitten, kun pyrki aina liittämään siihen, että tässä mä kehitän omaa itseilmaisua ja esiintymistä, niin sittenhän se on,

valmentaminenhan on esiintymistä. Pyrki tuolla lailla jokaisen aiheen kiinnittämään jollain tasolla siihen valmennukseen, ja siihen tulevaisuuden haaveeseen, niin sitten oli helpompi motivoitua kaikkiin eri kursseihin ja opintojaksoihin. (Sumu)

Työharjoittelut poikivat myös osalle opiskelijoista töitä. Nämä työpaikat puolestaan vahvistivat opiskelijoiden ajatusta siitä, että he ovat menossa opintopolullaan oikeaan, itselle mieluisaan suuntaan. Sumu koki työharjoittelupaikkojensa olleen tärkeitä hänen myöhemmän työnsaantinsa kannalta. Työharjoittelu avasi ovia myös Utulle. Hän suoritti kolmannen vuoden harjoitteluaan hyvinvointipalveluita tuottavassa yrityksessä. Harjoittelun kautta Utu päätyi opinnäytetyöaiheensa pariin, joka puolestaan johti lopulta myös työtarjouksen saantiin. Utun opintopolku lähti siis työharjoittelun ja opinnäytetyön kautta häntä itseäkin hieman yllättäneeseen suuntaan, sillä Utu oli aiemmin ajatellut tähtäävänsä enemmän liikuntapedagogiikan kuin hyvinvointivalmennuksen puoleen.

”Valitsemani harjoittelut ja vapaasti valittavat opinnot tukivat enemmän pedagogiikkaa kuin urheiluvalmennusta. Loppuajasta koulua taas siirryin pedagogiikasta enemmän hyvinvointinäkökulmaan.” (Utu)

Liikunnanohjaajaopiskelijoiden opintopolun suuntaan vaikutti myös heidän henkilökohtaiseen elämäänsä liittyvät tekijät. Esimerkiksi Utun elämässä tapahtui suuria ja äkillisiä muutoksia toisen opintovuoden aikana, ja hänen jaksamisensa ei riittänyt opintojen täysipainoiseen suorittamiseen. Tekemättömät koulutehtävät kasaantuivat, ja hän sairastui. Sairastumisen myötä Utu kiinnostui hyvinvoinnista, erityisesti mielen. Utu oli haaveillut kolmannen vuoden työharjoittelun suorittamisesta urheiluvalmennuksen parissa, mutta sairastumisen ja hyvinvoinnista kiinnostumisen myötä hän päätyi tekemään harjoitteluaan hyvinvointivalmennuksen parissa.

”Se (työharjoittelu hyvinvointivalmennuksen parissa) tuntui itselle sopivalta valinnalta, koska oman masennuksen seurauksena aloin kiinnostua mielen

hyvinvoinnista. Lisäksi se tuntui turvallisimmalta vaihtoehdolta, sillä jaksamiseni ei olisi riittänyt urheiluvalmennuksen harjoitteluun, vaikka se olikin toiveissani alun perin. (Utu)

Opintopolun kulkua ohjasi myös kiinnostuminen tietyistä aiheista, ja niiden tutkimisesta. Puron opintopolkukerronnasta nousi vahvasti esiin mielenkiinnon suuntautuminen esimerkiksi hyvinvoinnin tarkasteluun, kehollisuuteen osana oppimista, oppimisen kehittämiseen ja sosiaalipsykologiaan. Uteliaisuus sai Puron kiinnostumaan, pohtimaan ja tutkimaan näitä aiheita opinnoissaan. Hän huomasi jo ennen opintojensa alkamista kiinnostuneen passiivisuuden ja ylisuorittamisen välisen suhteen tutkimisesta hyvinvoinnin näkökulmasta. Opintojensa aikana hän alkoi kiinnostua oppimisesta, ja sen tutkimisesta. Hän kiinnitti huomiota omaan oppimiseensa, ja sen kehittämiseen. Lukuisten ryhmätöiden vuoksi hän huomasi myös ryhmän vaikutuksen oppimisprosesseissa. Hän kiinnostui siitä, miten ihmiset toimivat ryhmässä, ja miten ryhmän toimintaa, ja sen jäsenten oppimista voisi tukea ja kehittää.

”Mä muistan joltain ensimmäisen vuoden luennolta, kun eräs meidän opettaja sano jotenkin näin, että täällä koulussa ei keskitytä omien taitojen näyttämiseen, vaan ihmiseen ja oppimiseen. Sen mä oon saanut kokea joka solullani. Se on tullu täysin todeksi ikään kuin. Se lause on ollu semmonen kantava voima, jonka myötä on saanut tutustua itseän syvemmin, ja löytää sen, että mitkä on mun vahvuudet oppimisessa, ja miten mä voin kehittää sitä omaa oppimista. (Puro)

Myös opettajien, opinto-ohjaajan ja opiskelijakavereiden tuki on auttanut luottamaan oman opintopolun luomiseen ja siihen, että polkuaan voi viedä kohti omia mielenkiinnon kohteitaan. Puro kertoi saavansa opettajien ja muiden koulutuksen työntekijöiden kanssa käydyistä keskusteluista paljon tukea, rohkaisua ja uskoa omiin valintoihin, ja niiden suuntaamiseen. Opettajat ovat kysyneet eteenpäin vieviä kysymyksiä ja antaneet ehdotuksia esimerkiksi jatko-opintopaikkoja ajatellen.

”Meidän koulutuksessa on vaan semmonen ilmapiiri, että ihan kenet tahansa henkilökunnan jäsenen on tavannut, niin he on aina jotenkin valannut sitä

uskoa siihen, että hei tää mun juttu on hyvä juttu. He on kysynyt semmosia kysymyksiä, jotka on sitten vieneet eteenpäin, tai sitten antaneet ihan konkreettisia ehdotuksiakin. (Puro)

6.3 Tulevaisuuden näkymät

”Monia ahdistaa se, että apua en tiedä mitä musta tulee. Se on niin sekavaa, ei tiedä ees, mihin valmistuu. Mulle se on tullut enemmän voimavaraksi. On vaan silleen, et mulla on nyt tämmöset asiat, jotka mua kiinnostaa, ja mä voin kattoa, että mitä näillä eväillä voi luoda. Mulla on semmonen ajatus, että toki voi olla, että tulee joku työpaikka vastaan, jossa tarvitaan sitä mun osaamista, mutta on myös mahdollista, että mä luon itselleni työpaikan. Löydän jonkun tarpeen, mihin sitten ite tartun, ja alan täyttämään sitä omalla ammatillisella osaamisellaan.” (Puro)

Puro tiivistää ajatuksensa liikunnanohjaajaopintojen jälkeisestä tulevaisuudestaan yllä olevan kuvauksen mukaisesti. Hänen tulevaisuutensa suunnitelmat ovat avoimet. Puro kertoo luottavansa siihen, että seuraamalla omaa polkuaan kohti itseä kiinnostavia asioita avautuu mahdollisuuksia, ja myös mahdollisia tulevaisuuden työpaikkoja. Opintopolkuaan yksilöllistämällä Puro on mielestään kerryttänyt sellaista osaamista, jota ei ehkä kaikilta löydy, ja jolle hän keksii käyttötarkoituksen.

Utu on Puron tavoin luottavainen tulevaisuutensa suhteen. Utu näkee opintojen jälkeisen tulevaisuutensa avoimena ja mahdollisuuksien täyteenä. Hän haaveili ennen opintojaan liikunnanopettajuudesta, eikä ole unohtanut tätä haavetta, mutta on avoin muullekin. Utu työskentelee hyvinvointiyrityksessä, ja on halukas jatkamaan töitensä siellä valmistuttuaankin. Mielen hyvinvoinnista kiinnostuminen ja hänen työnsä ovat saaneet Utun pohtimaan myös psykologiaopintoihin hakeutumista. Toisaalta hän näkisi itsensä opiskelemassa tulevaisuudessa ehkä myös tanssia tai teatteria. Nyt Utu kaipaa kuitenkin hieman taukoa opiskelusta.

Myös Sumu kokee omaavansa hyvät lähtökohdat opintojen jälkeiselle työllistymiselle työharjoittelu- ja työpaikkojensa, sekä niissä kerryttämänsä osaamisen

kautta. Hän työskentelee urheiluvalmentajana, ja siirtyy valmistuttuaan täyspainotteisesti työelämään. Hän näkee myös mahdollisuutensa hakeutua ulkomaille töihin hyvinä työharjoittelupaikkojensa myötä. Sumu suoritti opintojensa aikana myös kasvatustieteiden perusopinnot, jotta hän voisi mahdollisesti tulevaisuudessa hakeutua myös liikuntapedagogiikan maisteriohjelmaan. Tämän Sumu kokee tällä hetkellä olevan vaihtoehto siltä varalta, jos *”valmennushommat rupee vaikka tympimään”*.

”Mun mielestä mulla on hyvät lähtökohdat, kun valmistuu, kun on jo CV:ssä ihan hyviä työharjoittelupaikkoja valmentajana, ja on sitä työkokemusta tullut siihen. Kun on jo työpaikka, niin pystyy sitä kehittämään siinä samalla. Tosi hyvä tilanne on. Ei tarvi niinku ehtimällä ehtiä töitä valmistuttuaan, vaan pystyy vaan sitten siirtymään täyspainotteisesti työelämään.” (Sumu)

Puron, Utun ja Sumun tavoin myös Kuura kertoo näkevänsä hyvät mahdollisuudet työllistyä tulevaisuudessa. Hän tuo kuitenkin esiin myös sen, että suurin osa liikunnanohjaajan töistä liittyvät hänen kokemuksensa mukaan osa-alueeseen, joka ei kiinnosta häntä. Itseä kiinnostavan työpaikan löytämisen Kuura kokee melko hankalana, sillä tällaisia töitä ei juuri ole tarjolla.

”Valmistuttuani näen, että tulevaisuudessa minulla on ihan hyvät mahdollisuudet työllistyä. Liikunnanohjaajille löytyy melko paljon töitä, mutta suurin osa liittyy kuntosalivalmennukseen tai muuhun salitoimintaan, joka ei ole itselleni mieluista. Tämän takia on melko hankalaa löytää itselle sopivaa työpaikkaa, kun mieluisia töitä on melko vähän tarjolla.” (Kuura)

7 POHDINTA

7.1 Yhteenveto tuloksista

Lapin ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajaopintoihin ohjaa opiskelijan oma mielenkiinto liikunta-alan opintoja tai työtä kohtaan. Tämän mielenkiinnon taustalla voi olla useita tekijöitä: oma aiempi urheilutausta, tietystä liikuntaan liittyvästä aiheesta kiinnostuminen, mahdollisuus käytännönläheisiin liikunnan korkeakouluopintoihin tai haave liikunnanopettajana työskentelystä. Päätökseen hakeutua ei vaikuta muiden henkilöiden näkemykset, alan työllisyystilanne eikä palkkataso, vaan ainoastaan opiskelijan oma mielenkiinto koulutusalaan kohtaan. Lapin ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajaopintoihin hakeutuva opiskelija on useimmiten pitänyt yhden tai useamman väli vuoden toisen asteen koulutuksensa jälkeen joko tehden töitä, opiskellen toista alaa tai käyden erilaisia kursseja.

Opintojaan liikunnanohjaajaopiskelija suuntaa itseä kiinnostavan aiheen pariin työharjoitteluvalinnoillaan, opintojakso- ja kurssivalinnoillaan, jotka hän sisällyttää opintosuunnitelmaansa. Opintopolkuaan opiskelija suuntaa myös opinnäytetyöllään, ja kiinnittämällä huomiota itseään kiinnostavaan aiheeseen opinnoissa. Tällainen aihe voi olla esimerkiksi ryhmätyöskentely, ja sen keinojen tutkiminen opintojen monissa ryhmätyöskentelytilanteissa. Opintopolun suuntaa voi muuttaa myös opiskelijan henkilökohtaiseen elämään liittyvät asiat, kuten ihmissuhteet tai opiskelijan omien voimavarojen vähäisyys. Tahto saada opinnoistaan mahdollisimman paljon irti vaikuttaa opiskelumotivaatioon ja oman suunnan rohkeaan seuraamiseen, ja tähän suuntaan luottamiseen. Uteliaisuus itseä kiinnostavia aiheita kohtaan saa opiskelijan ottamaan selvää, perehtymään ja tutkimaan tätä kiinnostavaa osa-aluetta opinnoissaan, mikä puolestaan johtaa opintopolun yksilölliseen suuntautumiseen.

Tulevaisuuden suhteen Lapin ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajaopiskelijalla on pääasiassa luottavainen olo. Opiskelija on saattanut aloittaa liikunta-alalla työskentelyn jo opintojensa aikana tai hän uskoo valmistumisen jälkeen saavansa tai luovansa itselleen työpaikan. Osa opiskelijoista pohtii myös mahdollisia jatko-opintoja, myös eri aloilta. Eri koulutusalojen jatko-opintomahdollisuuksien

pohtimiseen vaikuttaa oma kiinnostuksen seuraaminen eikä esimerkiksi halu vaihtaa pois liikunta-alalta siihen liittyvien tekijöiden vuoksi. Osalla opiskelijoista on selkeät jatkosuunnitelmat valmistumisen jälkeen, kuten kokopäiväiseen työhön siirtyminen nykyisessä työpaikassaan, kun taas osa on vielä avoinna kaikenlaisille eri vaihtoehdoille työnteosta jatko-opintoihin hakeutumiseen.

7.2 Johtopäätökset

Tämän tutkimuksen kohderyhmä oli vuosina 2018 tai 2019 opintonsa Lapin ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajakoulutuksessa opintonsa aloittaneet. Kolme neljästä tutkimukseen osallistuneesta ei hakeutunut opintojen pariin suoraan toisen asteen opintojensa jälkeen, vaan oli pitänyt väli vuotta joko opiskellen kurssimuotoisesti, toisen alan korkeakouluopintoja suorittaen tai töitä tehden.

Ammattikorkeakouluopintoihin hakeutuminen ja opiskelijavalinnat muuttuivat vuonna 2020. Kansallisesti käytetyt valintatavat ovat vuodesta 2020 lähtien olleet todistusvalinta ja monelle ammattikorkeakoulun koulutusalueelle yhteinen sähköinen valintakoe. Vuodesta 2020 alkaen suurin osa ammattikorkeakouluihin valituista opiskelijoista saavat opintopaikkansa ylioppilastutkinnon tai ammatillisen perustutkinnon perusteella. (Ammattikorkeakouluun.fi 2022.) Lapin ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajakoulutuksessa on opiskelupaikkoja 35, joista ylioppilastodistuksella valittaville on 11 ja ammatillisella perustutkinnolla valittaville 10 opiskelupaikkaa. Loput 14 opiskelupaikkaa annetaan ammattikorkeakoulujen yhteisen sähköisen valintakokeen tulosten perusteella. Lisäksi koulutukseen on myös avoimen ammattikorkeakoulun polku ja väylä, jonka kautta opiskelemaan pääsee 30 opiskelijaa. (Opetushallitus 2022.)

Vuoden 2020 jälkeen liikunnanohjaajakoulutukseen valitut opiskelijat voivat siis poiketa tähän tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista, jotka ovat hakeutuneet opintoihin sähköisen esivalintakokeen ja alakohtaisen fyysisen valintakokeen kautta. Olen hakeutunut opintoihin vuoden 2018 valintakokeiden kautta, ja ollut tutorin roolissa mukana vuoden 2019 valintakokeissa. Tehtäväni valintakokeissa tutorina oli toimia kehonhallinnallisen pisteen arvioijana opettajan apuna. Vuosina

2018 ja 2019 suoritetuissa valintakokeissa testattiin hakijan soveltuvuutta koulutukseen laajasti, muun muassa ongelmanratkaisu- ja ryhmätyöskentelytaidoista fyysisiin liikunnallisiin taitoihin. Tutkimukseen osallistuneet ovat siis saaneet pisteitä koulutukseen valikoitumisprosessissa myös esimerkiksi liikunnallisista taidoistaan, toisin kuin vuoden 2020 jälkeen koulutukseen hakeutuneet. Tutkimuksen kohderyhmä poikkeaa siis koulutuksen ensimmäisen ja toisen vuosikurssin opiskelijoista valintamenetelmää tarkasteltaessa. Tutkimuksen tulokset kertovat spesifisti juuri tämänhetkisistä kolmannen ja neljännen vuosikurssin opiskelijoista, ei koko koulutuksen opiskelijoista.

Opiskelijan syyt hakeutua liikunnanohjaajaopintoihin voivat poiketa tänä päivänä koulutukseen hakeutuvien sekä tutkimukseen osallistuneiden opiskelijoiden välillä. Tutkimuksen tuloksista kävi ilmi, että opiskelijan valintaan hakeutua opintoihin oli vaikuttanut oma urheilutausta tai liikunnasta pitäminen. Kun liikunnallisuutta on valintakokeissa tutkimukseen osallistuneiden osalta arvioitu, voi olettaa, että tutkimukseen osallistuneiden liikunnalliset taidot ovat hyvät. Eri valintamenetelmä tänä päivänä ei estä liikunnallisesti taitavan, oman urheilu-uran omaavan tai liikunnasta pitävän hakijan valikoitumista koulutukseen. Todennäköistä on, että liikunta-alan opintojen pariin hakeutuu liikunnasta pitävä henkilö, sillä niin kuin monissa tutkimuksissa on todettu, oma mielenkiinto alaa kohtaan on keskiössä korkeakouluopintoihin hakeutuessa (Penttilä & Lairio & Penttinen 2007, 17; Kuurila 2014, 141-142; Vuorinen & Valkonen 2003, 75; Ahola & Nurmi 1998, 31). Uusi valintamenetelmä kuitenkin mahdollistaa opiskelijajoukon muodostumista laajemmin eri taustaisista ja toisistaan esimerkiksi liikunnallisista taitoiltaan poikkeavista opiskelijoista.

Luvussa 3.2 Opintopolut Lapin AMK:n liikunnanohjaajakoulutuksessa esiin tuodut strukturoidut yksilölliset opintopolut, ja niihin ryhmämuotoinen ohjaaminen ei ole ollut käytössä samanlaisena toimintamenetelmänä ennen vuotta 2021. Strukturoidut yksilölliset opintopolut, ja niiden hyödyntäminen osana opiskelijan ohjaimista itseä kiinnostavalle opintopolulle on otettu koulutuksessa käyttöön vuonna 2021 Oiva-hankkeen myötä. Opintojen ohjausta on tehty ennen näiden opinto-

polkujen esiintuomistakin: yksilöllisemmin kahden kesken opinto-ohjaajan, luku-
vuosivastaavan tai tutoropettajan toimesta. Ei siis ryhmämuotoisena ohjauksena
jo ennen opintojen aloittamista osana koulutuksen markkinointia verkkosivuilla.

Opiskelijan innokkuudesta ja halukkuudesta pyytää ja ottaa vastaan henkilökoh-
taista opintojen ohjausta voi riippua se, mihin suuntaan hän lähtee opintojaan
suuntaamaan vai seuraako opiskelija opetussuunnitelman mukaista polkua poh-
timatta enempää omaa opintopolkuaan (Rautiainen 2010, 29-31). Strukturoidut
yksilöllistetyt, ja samalla yhteiset opintopolut, sekä niiden esiintuominen jo opin-
tojen alusta alkaen voi saada opiskelijan miettimään eri vaihtoehtojaan opintojen
suunnalle jo opintojen varhaisessa vaiheessa. Uskon, että polkujen esiintuomi-
nen, ja niihin ryhmämuotoisesti ohjaaminen tukee opiskelijan opintopolun suun-
nan pohtimista ja tulevaisuuden työnkuvasta haaveilua, jolloin opinnot alkavat to-
dennäköisemmin muodostua tiettyyn suuntaan. Kuten Ahola haastattelussaan
sanoi, polut pyrkivät minimoimaan sitä mahdollisuutta, että opiskelija jäisi opinto-
jensa jälkeen tyhjän päälle, epävarmana omasta suunnastaan tai esimerkiksi ver-
kostoitumatta samoista teemoista kiinnostuneiden henkilöiden kanssa (Ahola
2022).

Tutkimukseen osallistuneiden opintopolku on ohjautunut pääasiassa työharjoitte-
luiden, muutamien sisällytyksien ja oman mielenkiinnon kohdistamisen avulla it-
seä kiinnostavaan aiheeseen opetussuunnitelman sisältämien opintojaksojen si-
sällä. Tutkimukseen osallistuneista kaksi sanoi seuranneensa opintojaksotasolla
täysin opetussuunnitelman mukaista polkua tekemättä siihen henkilökohtaisia
muutoksia opintojaksotasolla. Opintokurssit, joita opiskelijat sisällyttivät opin-
toihinsa, olivat poikkeuksetta kasvatustieteiden perusopintoja. Nykyisten struktu-
roitujen yksilöllisten opintopolkujen johdosta omalle yksilölliselle opintopolulle oh-
jautuminen voi olla todennäköisempää, sillä polut tuodaan esiin jo opintojen
alussa, ja niitä seuratessa myös tietyt sisällytykset opintoihin on suositeltavia.

7.3 Tulosten hyödynnettävyys

Tutkimuksen tavoite oli selvittää, minkälaisia opintopolkuja liikunnanohjaajaopiskelijat ovat itselleen Lapin ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajaopintojen aikana rakentaneet. Tutkimus vastasi kolmeen tutkimuskysymykseensä, jotka liittyivät opintoihin hakeutumisen syihin, käännekohtiin opintopolun muodostumisessa ja valmistumisen jälkeisiin tulevaisuuden näkymiin. Tutkimus pyrki kuvaamaan toimeksiantajalleen Lapin ammattikorkeakoululle informaatiota siitä, minkälainen on liikunnanohjaajaopiskelijan opintopolku. Tutkimuksen tuloksia toimeksiantaja voi hyödyntää esimerkiksi markkinointitarkoituksissa. Opintopolkunarratiiveja ja kuvauksia hakeutumissyistä ja näkemyksiä tulevaisuuden haaveista toimeksiantaja voi käyttää esimerkiksi koulutuksen verkkosivuilla, esimerkeinä erilaisista koulutuksen opiskelijoiden opintopoluista.

Tutkimus loi kuvaa siitä, minkälainen on opintonsa koulutuksessa vuosina 2018 ja 2019 aloittaneen opiskelijan opintopolku. Tutkimuksen tulosten perusteella toimeksiantaja voi myös kehittää esimerkiksi opinto-ohjaukseen ja opiskelijan polun mentorointiin liittyviä toimia. Tutkimuksen pohjalta herää kysymys, kuinka opinto-ohjauksella voisi tukea opiskelijaa vielä enemmän oman opintopolkusuuntansa löytämisessä ja rakentamisessa. Minkälaisilla tukitoimilla opiskelijan saisi kiinnitettyä jo opintojen aikana paremmin valmistumisen jälkeiseen mahdolliseen työelämään? Osa tutkimukseen osallistuneista koki vaikuttaneensa opintopolkunsuunnitelmien muodostumiseen ainoastaan työharjoitteluiden kautta. Miten opintopolun suuntaan voisi vaikuttaa myös opintosisällöllisesti, ja kuinka opettajat ja opinto-ohjaajat voivat tukea opiskelijaa tässä?

Jatkotutkimusta voisi tehdä tutkimalla esimerkiksi vuosina 2020 ja 2021 opintonsa aloittaneiden opintopolkuja koulutuksessa. Kuten edellisessä luvussa toin esiin, valintaperusteet ovat muuttuneet, ja ryhmämuotoinen ohjaus strukturoituihin yksilöllisiin opintopolkuihin on aloitettu vuosina 2020 ja 2021. Millä tavoin nämä uudet tukitoimet vaikuttavat liikunnanohjaajaopiskelijan opintopolkuun? Tämä tutkimus toimisi tällöin vertailukohtana Lapin ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajaopiskelijoiden rakentamiin opintopolkuihin ennen käyttöön otettua ryhmämuotoista ohjaamista strukturoituihin yksilöllisiin opintopolkuihin. Muutaman

vuoden päästä voitaisiin tehdä siis uusi tutkimus opiskelijoiden rakentamista opintopoluista, ja verrata kuinka käyttöön otetut uudet opintopolun muodostumista tukevat toimet ovat vaikuttaneet opiskelijan opintopolun rakentumiseen.

Jatkotutkimus voisi kohdistua myös tutkimukseen osallistuneiden myöhempään tutkimukseen, esimerkiksi sen osalta, miten he kokevat opintopolkunsaa vaikuttaneen nykyiseen elämäntilanteeseensa esimerkiksi jatko-opintojen tai työllistymisen osalta. Onko opiskelijoiden urapolku valmistumisen jälkeen muuttunut jotenkin radikaalisti siitä, minkälaisia tulevaisuuden näkymiä he nyt kokivat omavansa? Millä tavalla he hyödyntävät liikunnanohjaajatutkimustaan nykyisessä elämäntilanteessa? Ovatko he tyytyväisiä opintopolkuunsa, ja siihen mihin se heidät vei? Tutkimuksen pohjalta voisi myös luoda koulutukseen markkinointitarkoituksiin visuaalisen verkkokokonaisuuden siitä, mihin kaikkeen opinnot liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelmassa voi opiskelijan viedä.

7.4 Aineiston ja analyysin luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa on käsiteltävä validiutta ja reliabeliutta. Laadullisen tutkimuksen validiutta tarkasteltaessa huomio kiinnitetään tutkimuksen kohteeksi määritellyn ilmiön eheyteen. Tässä tutkimuksessa tutkimuksen kohteena on Lapin ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajaopiskelijoiden opintopolut. Eheyttä tarkasteltaessa on siis tärkeää huomioida se, miten hyvin saadut tulokset ja käsittelytapa pitäytyvät tämän ilmiön, eli opintopolkujen luonteessa. (Aaltio & Puusa 2020.) Koska halusin tutkia opiskelijoiden omia kertomuksia heidän rakentamistaan opintopoluistaan, valitsin tutkimuksen lähestymistavaksi narratiivisen otteen. Narratiivisuus näkyi aineistonkeruumenetelmissäni ja aineiston analyysin keinoissa, ja tuo esiin tutkittavan oman äänen tarinankertojana. Nämä valinnat tukivat mielestäni tutkimuksen eheyttä.

Eheyden lisäksi validiuden vaatimukseen laadullisessa tutkimuksessa kuuluu myös tutkimusprosessin ja tutkimuksen päättelyketjujen läpivalaisu. Laadullinen tutkimus mahdollistaa ilmiön monimuotoisuuden huomioimisen ja erilaisten merkitysketjujen esiin tuomisen tapahtumien ymmärtämisessä. (Aaltio & Puusa 2020.) Validiuden, eheyden ja läpinäkyvyyden saavuttamiseksi pyrin tuomaan

tarkasti esiin tutkimusprosessini jokaisen vaiheen luvussa 4 Tutkimuksen toteutus.

Reliaabelius on laadullisessa tutkimuksessa hankalampi toteuttaa, sillä reliaabeliutta lisää kahden mittauksen tuottama sama tulos. Ihmisen käyttäytyminen on kontekstisidonnaista, joten laadullisessa tutkimuksessa on mahdotonta olettaa, että kahdella eri menetelmällä tai kahden eri tutkijan havaintoja käyttämällä päädyttäisiin täysin samoihin tuloksiin kuin tässä tutkimuksessa. Tästä syystä laadullisen tutkimuksen luottavuus ei perustu ensisijaisesti valitun tutkimusmenetelmän ominaisuuksiin, vaan tutkimusprosessin kuvaukseen, perusteluihin ja analyysiin. Tutkijan tulee pyrkiä tekemään oma päättelypolkunsa läpinäkyväksi tuloksia analysoitaessa ja tulkittaessa. Tarkka havainnollistaminen ja yksityiskohtainen kerrota mahdollistaa luotettavuuden arvioinnin. (Aaltio & Puusa 2020.)

Ennen tutkimuksen aloittamista minua mietitytti, miten oma henkilökohtainen yhteyteni tutkittaviin vaikuttaisi heidän tarinankerrontaansa. Tutkimukseen osallistuneet ovat opintokavereitani, ja kuuluin itsekin tutkimukseni kohderyhmään. Tiedostaen suhteeni mahdollisen vaikutuksen tutkittaviin valitsin aineistonkeruumenetelmiksi kerronnallisen haastattelun ja oman opintopolkutarinan kirjoittamisen. Päädyin haastattelun lisäksi antamaan tutkittaville mahdollisuuden kirjoittaa oma tarinansa muun muassa siinä tapauksessa, että kirjoittaminen olisi tutkittavalle luontevampaa kertoa tarinansa minulle autenttisemmin. Pyrin myös antamaan itsestäni tutkijana tietyllä tavalla virallisen, mutta samaan aikaan helposti lähestyttävän kuvan tutkittavilleni. Virallisuuden koin tärkeänä ennen aineistonkeruuvaihetta, jotta oma roolini opiskelijakaverista vaihtuisi tutkijan rooliin. Esimerkiksi tapani ottaa yhteyttä opiskelijoihin opinto-ohjaajan kautta, sekä tiedote tutkimuksesta ja kutsu osallistua tutkimukseen (liite 1.) olivat mielestäni hyviä luomaan selkeää kuvaa tutkimuksesta ja minusta tutkijana opiskelijakaverin sijaan.

Haastattelutilanteissa pyrin olemaan mahdollisimman helposti lähestyttävä ja myös rento, kuitenkin unohtamatta omaa rooliani tutkijana ja tarinan kuuntelijana. Annoin tilaa haastateltavan omalle tarinankerronnalle keskeyttämällä sitä mahdollisimman vähän. Nyökyttelin päätäni ja koin ymmärtäväni, mistä haastateltava

puhui. En aloittanut haastatteluja suoraan haastateltavan astuessa haastattelutilaan, vaan annoin haastateltavalle tilaa tunnustella tilannetta ja vaihtaa kanssani hieman kuulumisia. Tämän koin vähentäneen haastateltavan mahdollista tilanteeseen ja kertomiseen liittyvää jännitystä.

Koen myös, että luotettavuutta tutkimukseen toi se, että tutkin opiskelijoiden kertomia tarinoita enkä sitä, miten he kertoivat opintopoluistaan. Tutkijalle, joka on tutkittavien opiskelijakaveri, tarinan kertomisen keinot voisivat olla aivan erilaisia kuin täysin tuntemattomalle tutkijalle, joten tarinan sisältöihin keskittyminen tuki tutkimuksen luotettavuuden näkökulmaa.

Vaikka aluksi jännitin sitä, miten suhteeni tutkittaviin vaikuttaisi esimerkiksi tutkimuksen tuloksiin, jälkikäteen näen suhteeni olleen myös positiivinen asia tutkimuksen kannalta. Pystyin samaistumaan moniin tutkittavien kertomiin asioihin, ja luulen, että tutkittavien oli helpompi kertoa opintopolustaan, ja siihen vaikuttaneista tekijöistä minulle, toiselle opiskelijalle, kuin esimerkiksi täysin tuntemattomalle tutkijalle. Huomasin, että tutkittavien oli helppo kertoa opintopolustaan minulle niin haastatteluissa kuin kirjoituksissakin. Tämä ilmeni esimerkiksi niin, että tutkittavat kertoivat myös asioita, jotka eivät suoranaisesti ehkä liittyneet heidän opintopolkuunsa kyseisessä koulutuksessa tai asioita, jotka saattoivat olla arkaluonteisia ja henkilökohtaisia.

Antaessani tutkittaville mahdollisuuden kirjoittaa oma opintopolkutarinansa luovuin mahdollisuudesta kysyä lisäkysymyksiä, tarkentavia kysymyksiä ja yhteisymmärryksen luomisen mahdollisuudesta. Toinen saamani kirjoitettu opintopolkutarina oli todella pitkä ja yksityiskohtainen, toinen huomattavasti suppeampi. Aineistoja käsitellessäni huomasin monesti ajattelevani, että olisinpa haastatellut myös näitä kirjoittamisvaihtoehtojen valinnoita, sillä olisin ehkä saanut enemmän aineistoa tai paremman ymmärryksen siitä, miksi opiskelija on tehnyt tiettyjä valintoja. Toisaalta oman opintopolkutarinan kirjoittaminen tukee narratiivisen tutkimuksen peruseriaatteita, joissa aineistojen tärkein ydin on tutkittavan oma ääni kertojana (Hänninen 2018). Annoin tutkittaville lyhytmuotoisen ohjeistuksen opintopolkutarinan kirjoittamiseen, jossa kerroin tutkimuksen tavoitteista, mutta tätä

ohjeistusta lukuun ottamatta en vaikuttanut tutkijana heidän opintopolkutari-
noihinsa. Ohjeistus varmasti ohjasi tutkittavia kertomaan, mutta opiskelijoilla oli
vapaat kädet kirjoittaa niistä asioista, jotka he kokivat merkityksellisinä opintopol-
kunsa kannalta. Haastatteluissakin pyrin antamaan kaiken tilan haastateltavien
omalle kerronnalle, mutta haastattelu on tästä huolimatta vuorovaikutuksellinen
tilanne. Haastattelussa tulkitseminen tapahtuu keskustelun välityksellä, jolloin tut-
kittava ei ole tutkijasta eikä kokonaisuudesta erillinen toimija. Tutkijan mahdolli-
suus ymmärtää kohdettaan perustuu nimenomaan siihen, että tutkijan tulkinta
muodostuu vuorovaikutuksessa tutkimuskohteen kanssa. (Heikkinen 2018.)

Narratiivisen tutkimuksen analyysin luotettavuutta tarkasteltaessa on hyvä arvi-
oida, kuinka hyvin tutkittavien ääni pääsi kuulumaan. Tähän on perustunut myös
narratiivisen tutkimuksen eettinen arvo. Tutkittavien äänen kuuluminen tutkimuk-
sessa on kuitenkin aina suhteellista, sillä tutkija valikoi ja pelkistää aineistoa. On
siis tärkeää tunnustaa, että viime kädessä tulkinnassa on aina esillä tutkijan ääni.
(Hänninen 1999, 34.) Koen, että tämän vuoksi analysointivaihe oli tutkimuksen
vaiheista hankalin. Olin pyrkinyt aineiston keruuvaiheessa ottamaan huomioon
tutkittavan äänen esiin tuomista monilla tavoilla, ja koin sen olevan tärkein narra-
tiivisen tutkimuksen piirteistä. Kuitenkin analysointivaiheessa minä valitsin tutki-
jana aineistoista minun mielestäni keskeisimmät ja merkityksellisimmät tekijät,
jotka toin esiin. Aineistoissa kuului vahvasti tutkittavien oma ääni, mutta rajasin
aineistoista pois mielestäni opintopolkutarinan kulun kannalta epäolennaiset
asiat. Narratiiveja kirjoittaessani pelkistin tarinoita todella paljon, jotta tarinassa
olisi jäljellä vain sellaiset tilanteet, jotka jollain tavalla veivät eteenpäin tutkittavan
opintopolkua. Saatoin siis samalla jättää ulkopuolelle tutkittavan mielestä myös
merkityksellisiä asioita. Tutkijan tehtävä on kuitenkin tehdä tutkimusta tutkimuk-
sen tavoitteet ja tutkimuskysymykset huomioon ottaen, jotta tutkimus olisi eheä
kokonaisuus ja kuvaus tutkitusta ilmiöstä (Hänninen 2017).

Lähdin siis liikkeelle aineiston analysoinnissa siitä, että huomioin tutkimukseni
tarkoituksen, tavoitteet, ja niitä ohjaavat tutkimuskysymykset. Nostin aineistosta
analysoinnin seurauksena esiin sellaisia tekijöitä, jotka mielestäni vastasivat tut-
kimuskysymyksiini. Päädyin käyttämään analyysivaiheessa sen keinojen pääasi-

allisena lähteenä Kaasilan määrittämiä narratiivisen analysoinnin lähestymistapoja: juonellistamista ja kategorista analysointia. Koska tutkimukseen osallistuneita opiskelijoita oli neljä, en kokenut hyödylliseksi lähestyä analysointia esimerkiksi yhden tai kahden tiivistetyn opintopolkutarinan luomista. Vaikka tarinoissa oli jonkin verran samankaltaisuuksia, koen, että tutkimusta hyödytti enemmän jokaisen opiskelijan opintopolkutarinan narratiivin luonti. Jos olisin pyrkinyt tekemään yhden tai kaksi tiivistettyä tarinaa, se olisi todennäköisesti ollut liian suurpiirteinen, sillä jokaisen opiskelijan polku oli merkittävästi erilainen. Tästä syystä päädyin hyödyntämään Kaasilan juonellistamisen analysointikeinoa. Juonellistamisessa kuitenkin oli merkittävässä roolissa oma tulkintani siitä, mitä poimin aineistosta narratiiviin osana opiskelijan opintopolkukertomusta. Juonellistamisen seurauksena syntyneet narratiivit esitän luvussa 5 Opintopolkunarratiivit.

Kategorinen analysointi tarkoitti tässä tutkimuksessa aineistoista tiettyjen toistuvien teemojen ja tekijöiden poimimista, jotka esitin luvussa 6 Liikunnanohjaaja-opiskelijan opintopolku. Kategorisen analysoinnin koin juonellistamista helpompana lähestymistapana tutkittavan äänen esiin tuomisen kannalta. Kun narratiiveissa karsin ja tiivistin, kategorisessa analysoinnissa poimin. Kun huomasin teemat, jotka toistuivat kertomuksissa (opintojen aloitus, opintojen käännekohtat ja tulevaisuuden näkymät), pystyin tuomaan esiin sekä kaikissa opintopolkutari-noissa toistuneita tekijöitä että yksittäisissä opintopolkutari-noissa nousseita tekijöitä tiettyyn teemaan liittyen. Koen, että tämä osaltaan mahdollisti myös tutkittavan äänen kuulumisen tutkimustuloksissa.

LÄHTEET

Aaltio, I. & Puusa, A. 2020. Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon? Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja. Ellibs-verkkokirjahylly. Viitattu 3.5.2022 https://luc.finna.fi/Record/luc_electronic_yo.994640203806246?imgid=1

Ahola, S. & Nurmi, J. 1998. Koulutusväylät, työmarkkinat ja valikoituminen. Helsinki: Opetusministeriö.

Ahola, T. 2022. Lapin ammattikorkeakoulu. Lapin ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajakoulutuksen opinto-ohjaaja. Haastattelu. 28.3.2022.

Ammattikorkeakouluun.fi. 2022. Opiskelijavalintauudistus. Viitattu 18.4.2022 <https://www.ammattikorkeakouluun.fi/opiskelijavalintauudistus/>

Bold, C. 2012. Using narrative in research. Lontoo: Sage.

Cote, J. & Levine, C. 1997. Student Motivations, Learning Environments, and Human Capital Acquisition: Toward an Integrated Paradigm of Student Development. Viitattu 9.2.2022 https://www.researchgate.net/publication/232543098_Student_Motivations_Learning_Environments_and_Human_Capital_Acquisition_Toward_an_Integrated_Paradigm_of_Student_Development

Heikkinen, H. 2018. Kerronnallinen tutkimus. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2: Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-Kustannus. E-kirja. Ellibs-verkkokirjahylly. Viitattu 17.2.2022 <https://luc.finna.fi/lapinamk/>

Heikkinen, H. 2000. Tarinan mahti: Narratiivisuuden teemoja ja muunnelmia. Tiedepolitiikka: Edistysellinen tiedeliitto ry:n julkaisu Vol. 25. No 4, 47–58. Viitattu 17.2.2022 <https://elektra-helsinki-fi.ezproxy.ulapland.fi/se/t/0782-0674/25/4/tarinanm.pdf>

Huttunen, R. & Heikkinen, H. & Syrjälä, L. 2002. Narrative research: voices of teachers and philosophers. Viitattu 3.3.2022 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5896-1>

Hyvärinen, M. 2017. Kertomushaastattelu. Teoksessa M. Hyvärinen & P. Nikander & J. Ruusuvoori (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino. E-kirja. Ellibs-verkkokirjahylly. Viitattu 16.2.2022 <https://luc.finna.fi/lapinamk/>

Hänninen, V. 1999. Sisäinen tarina, elämä ja muutos. Viitattu 3.5.2022 <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/67873/951-44-5597-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Hänninen, V. 2018. Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2: Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-Kustannus. E-kirja. Ellibs-verkkokirjahylly. Viitattu 17.2.2022 <https://luc.finna.fi/lapinamk/>

Iso-Tuisku, E. 2022. Liikunnan tutkintonimikkeet haasteena. Viitattu 4.5.2022 <https://www.nuoli.info/fi/ajankohtaista/uutiset-ja-tiedotteet/liikunnan-tutkintonimike-haasteena>

James, R. 2000. How school-leavers choose a preferred university course and possible effects on the quality of the school-university transition. Viitattu 9.2.2022 https://www.researchgate.net/publication/242397657_How_school-leavers_choose_a_preferred_university_course_and_possible_effects_on_the_quality_of_the_school-university_transition

Kaasila, R. 2008. Eri lähestymistapojen integroiminen narratiivisessa analyysissä. Teoksessa R. Kaasila & R. Rajala & K. Nurmi (toim.) Narratiivikirja: Menetelmiä ja esimerkkejä. Tampere: Juvenes Print.

Karjalainen, A. & Alha, K. & Jaakkola, E. & Lapinlampi, T. 2003. Akateeminen opetussuunnitelmatyö. Viitattu 28.3.2022 <http://bcbu.oulu.fi/akatopst.pdf>

Kivinen, O. & Rinne, R. 1995. Koulutuksen periytyvyys: Nuorten koulutus ja tasa-arvo Suomessa. Turku: Tilastokeskus.

Korhonen, V. & Hietava, S. 2011. Mikä opiskelijaa motivoi, ja mikä ei? Korkeakouluopintoihin sitoutuminen motivaationäkökulmasta tarkasteltuna. Viitattu 9.2.2022 <https://docplayer.fi/14081-Mika-opiskelijaa-motivoi-mika-ei.html>

Kouvo, A. & Stenström, M-L. & Virolainen, M. & Vuorinen-Lampila, P. 2011. Opintopoluilta opintourille. Katsaus tutkimukseen. Viitattu 28.3.2022 <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/37588/978-951-39-4340-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kuurila, E. 2014. Uraohjaus ja urasuunnittelu ammattikorkeakoulussa. Viitattu 9.2.2022 <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/98607/Anna-lesC384KuurilaVK.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Lapin ammattikorkeakoulu. 2022. Liikunnanohjaaja AMK: Opintopolkuja. Viitattu 16.2.2022 <https://www.lapinamk.fi/fi/Hakijalle/AMK-tutkinnot/Liikunnanohjaaja,-liikunta-ja-vapaa-aika/Opintopolkuja>

Naumanen, P. & Silvennoinen, H. 2010. Koulutus, yhteiskuntaluokat ja eriarvoisuus. Teoksessa J. Erola (toim.) Luokaton Suomi? Yhteiskuntaluokat 2000-luvun Suomessa. Helsinki: Gaudeamus.

Nikander, J. & Haapamäki, J. & Tuominen-Thuesen, M. 2020. Vierivä kivi ei sammaloidu – Liikunta-ala murroksessa. Liikunta-alan osaamisen ennakointityön loppuraportti. Viitattu 14.4.2022 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Vieriva_kivi_ei_sammaloidu_liikunta-ala_murroksessa.pdf

Mäkinen, J. & Olkinuora, E. & Lonka, K. 2002. Orientations to studying in Finnish higher education. Comparison of study orientations in university and vocational higher education. Teoksessa E. Pantzar (toim.) Perspectives on the age of the information society. Tampere: Yliopistopaino.

Oiva. 2018-2020. Tietoa Oiva-hankkeesta. Viitattu 31.3.2022 <https://www.oiva-osaaminen.fi/info/>

Opetushallitus. 2022. Opintopolku.fi: Liikunnanohjaaja AMK. Viitattu 16.2.2022 <https://opintopolku.fi/konfo/fi/koulutus/1.2.246.562.13.00000000000000000252>

Opetushallitus. 2022. Opintopolku.fi: Liikunnanohjaaja (AMK), monimuoto-opinnot, Rovaniemi. Viitattu 18.4.2022 <https://opintopolku.fi/konfo/fi/toteutus/1.2.246.562.17.000000000000000002471>

Penttilä, M. & Lairio, M. & Penttinen, L. 2007. Yliopisto-opintoihin hakeutuminen. Teoksessa M. Lairio & M. Penttilä (toim.) Opiskelijalähtöinen ohjaus yliopistossa. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos Jyväskylän yliopisto.

Puusa, A. 2020. Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus.

Rautiainen, H. 2010. Näkökulmia opintojen ohjauksen kehittämiseen. Viitattu 20.4.2022 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/25923/Rautiainen_Helena.pdf?sequence=11

Rinne, R. & Haltia, N. & Nori, H. & Jauhiainen, A. 2008. Yliopiston porteilla: Aikuiset ja nuoret hakijat ja sisäänpäässeet 2000-luvun alun Suomessa. Turku: Painosalama Oy.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniikka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 15.3.2022 https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2_1.html

Saarenmaa, K. & Saari, K. & Virtanen, V. 2010. Opiskelijatutkimus 2010: Korkeakouluopiskelijoiden toimeentulo ja opiskelu. Viitattu 8.2.2022 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75515/okm18.pdf>

Silvennoinen, H. 2002. Koulutus marginalisaation hallintana. Helsinki: Gaudeamus.

Smythe, W. & Murray, M. 2005. Owing the story: Ethical considerations in narrative research. Teoksessa M. Nind & J. Rix & K. Sheehy & K. Simmons (toim.) Ethics and Research in Inclusive Education: Values into Practice. E-kirja. Viitattu 3.3.2022 <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.ulapland.fi/lib/ulapland-ebooks/detail.action?docID=1588529>

Tutkimuseettinen Neuvottelukunta TENK. 2021. Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). Viitattu 21.2.2022 <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytantomtk>

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimi. 2018. Tulevaisuusselonteon taustaselvitys. Pitkän aikavälin politiikalla läpi murroksen – tahtotiloja työn tulevaisuudesta. Viitattu 14.4.2022 <https://tietokayttoon.fi/documents/10616/6354562/34-2018-Tulevaisuusselonteon+taustaselvitys+Pitka%CC%88n+aikava%CC%88lin+politiikalla+la%CC%88pi+murroksen+taitettu+270318.pdf/90b0f98a-61cb-45ea-b936-34369037a17b/34-2018-Tulevaisuusselonteon+taustaselvitys+Pitka%CC%88n+aikava%CC%88lin+politiikalla+la%CC%88pi+murroksen+taitettu+270318.pdf?t=1522904712000>

Vuorinen, P. & Valkonen, S. 2003. Ammattikorkeakouluun vai yliopistoon? Korkeakoulutukseen hakeutumisen orientaatiot. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos Jyväskylän yliopisto.

Vuorinen, P. & Valkonen, S. 2005. Ammattikorkeakoulu ja yliopisto yksilöllisten koulutustavoitteiden toteuttajina. Viitattu 28.3.2022 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-3229-9>

LIITTEET

Liite 1 1(2) Tiedote tutkimuksesta ja kutsu osallistumaan tutkimukseen

Tiedote tutkimuksesta ja kutsu osallistumaan tutkimukseen

Hei Lapin AMK:n 3-4. vuosikurssin liikunnanohjaajaopiskelija!

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Sinua pyydetään osallistumaan tutkimukseen/opinnäytetyöhön, jossa tutkitaan Lapin Ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajaopiskelijoiden itselleen rakentamia opintopolkuja. Tutkimuksessa/opinnäytetyössä tutkitaan sitä, minkälaisin ennako-odotuksin opiskelija on aloittanut opintonsa, mihin suuntaan opiskelija on omia opintojaan rakentanut, sekä minkälaisia tulevaisuuden suunnitelmia opiskelijalla on. Tutkimuksen/opinnäytetyön tekijä on 4. vuosikurssin opiskelija Emma Nyysölä, ja opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Lapin Ammattikorkeakoulu.

Vapaaehtoisuus

Jos haluat osallistua tutkimukseen, ota yhteyttä Emma Nyysölään sähköpostin välityksellä (emma.nyysola@edu.lapinamk.fi), jonka jälkeen saat erillisen kirjallisen suostumuslomakkeen täytettäväksi. Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja voit halutessasi keskeyttää tutkimuksen milloin tahansa. Tutkimuksesta kieltäytyminen tai sen keskeyttäminen ei vaikuta millään tavalla saamaasi kohteluun.

Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen/opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, minkälaisia opintopolkuja Lapin Ammattikorkeakoulun 3.-4. vuosikurssin liikunnanohjaajaopiskelijat ovat itselleen rakentaneet, ja minkälaisia merkityksiä he opintopoluissaan näkevät esimerkiksi työllistymisen suhteen. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Lapin Ammattikorkeakoulu, ja tutkimuksen analysoituja tuloksia voidaan mahdollisesti käyttää osana oppilaitoksen markkinointia esimerkiksi verkkosivuilla. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että yksittäisten tutkittavien kertomuksia käytettäisiin suoraan markkinoinnissa, vaan aineistoa käsitellään ryhmätasolla niin, etteivät yksittäiset tutkittavat henkilöt ole tunnistettavissa.

Tutkimuksen kulku

Tutkimuksen tutkimusstrategia on narratiivinen tutkimus. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkimuksen tavoitteena on tuottaa kertomuksia (tässä tutkimuksessa liikunnanohjaajaopiskelijoiden opintopoluista), joita tutkija analysoi narratiivisen analyysin keinoin. Aineistonhankintamenetelmänä voidaan käyttää tutkittavan preferenssin mukaan joko haastattelua, kirjoitettua kertomusta tai sanelua. Voit siis itse valita, miten haluat osallistua tutkimukseen oman opintopolkusi kertojana. Voin haastatella sinua, voit kirjoittaa tekstin omasta opintopolustasi, tai lähettää minulle äänitiedoston, jossa kerrot omasta opintopolustasi.

Opinnäytetyön ja tutkimuksen on tarkoitus valmistua keväällä 2022. Tutkimukseen osallistuva henkilö on tutkimuksessa osallisena ainoastaan aineistonkeruuvaiheessa. Pysin pitämään haastattelun maksimissaan tunnin mittaisena, mutta jos osallistuja haluaa kirjoittaa kertomuksensa tai nauhoittaa äänitiedoston, osallistuja voi itse määrittää tähän käyttämänsä ajan.

Liite 1 2(2) Tiedote tutkimuksesta ja kutsu osallistumaan tutkimukseen

Tietojen luottamuksellisuus, säilytys ja tietosuoja

Tutkimuksen aineisto käsitellään riippuen sen muodosta tutkijalle helpompaan muotoon aineiston analysointia ajatellen. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi haastattelun muodossa saadun aineiston tutkija litteroi tekstiksi, jota on tutkimustulosten analysointivaiheessa helpompi käsitellä. Koska tutkimus on narratiivinen, litterointi tehdään tämän tutkimusstrategian kannalta oleellisella tavalla. Tutkimuksessa ei siis tutkita sitä, miten tutkittava esimerkiksi käyttää kieltänsä tai on vuorovaikutuksessa tutkijan kanssa, jolloin esimerkiksi tauot, huokaukset ja muut mahdolliset ruumiilliset ääntelyt eivät ole merkityksellisiä. Tutkija keskittyy siis aineistoon kertomuksena, jossa oleellista on esimerkiksi se, miten kertomus alkaa ja loppuu, ja minkälaisia käännekohtia kertomuksessa on lopputuloksen kannalta ajateltuna. Jos tutkittava päätyy osallistumaan tutkimukseen kirjoittamalla omasta opintopolustaan tekstinä, tätä tekstiä käytetään suoraan aineistona ilman litteroinnin kaltaista käsittelyä. Jos tutkittava on äänittänyt kertomuksensa, tutkija tekee kirjoitustyön tutkittavan puolesta eli kirjoittaa äänitiedoston kirjalliseen muotoon.

Tutkimuksessa ei käsitellä tutkittavien henkilötietoja, kuten nimeä, henkilötunnusta, syntymäaikaa tai muita tunnistetietoja, eikä myöskään erityisiä henkilötietoja koskevia tietoja, kuten terveystietoja. Tutkimuksessa häivytetään myös muut yksilön tunnistamisen kannalta oleelliset tiedot.

Lopulliset tutkimustulokset raportoidaan opinnäytetyön kirjallisessa raportissa ryhmätasolla. Tämä tarkoittaa sitä, että yksittäisten tutkittavien tunnistaminen ei ole mahdollista. Tulosten raportoinnissa voidaan käyttää suoria lainauksia joistakin kertomuksista, jos ne ovat tutkimuksen tulosten esiin tuomisessa oleellisia. Tämä kuitenkin toteutetaan noudattaen yksittäisen tutkittavan tunnistamattomuuden periaatetta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tuloksia tuodaan esiin yleisellä tasolla esimerkiksi seuraavanlaisesti: "Lapin kunnassa asuva henkilö, joka on työskennellyt paikallisessa hiihtoseurassa, kertoi hänen työnsä vaikuttaneen paljon motivaatioon suorittaa opinnot keskittyen erityisesti urheiluvallmentamisen kokonaisuuksiin."

Opinnäytetyön on tarkoitus valmistua keväällä 2022. Tutkimusaineistoa eli tutkittavien opintopolku kertomuksia säilytetään kuitenkin varmuuden vuoksi tutkijan opintojen keston ajan joulukuuhun 2022. Syynä tähän on se, että tutkimuksen mahdollisesti keskeytyessä aineistoa on mahdollista hyödyntää vielä tavoiteajan jälkeenkin.

Lisätiedot

Jos sinulla jäi kysyttävää, voi esittää kysymyksesi opinnäytetyön tekijälle. Toivottavasti haluat osallistua tutkimukseen, siinäkin tapauksessa ota yhteyttä minuun sähköpostilla.

Nimi: Emma Nyysölä
S-posti: emma.nyysola@edu.lapinamk.fi